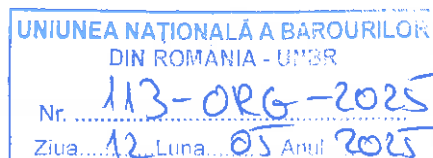

From: Uniunea Nationala a Barourilor din Romania - Daniel Cismaru <unbr@unbr.ro>
Sent: marți, 13 mai 2025 13:47
To: mihai.morocos@unbr.ro
Subject: FW: Raport privind stagiul profesional în avocatură
Attachments: Adresă de înaintare a Raportului - UNBR.pdf; Raport independent 2025 - Stagiul profesional în avocatură.pdf

From: Razvan Marginean <raz.a.marginean@gmail.com>
Sent: luni, 12 mai 2025 10:29
To: unbr@unbr.ro
Cc: bianca.maria.roman@gmail.com; paulescu.andreea@gmail.com
Subject: Raport privind stagiul profesional în avocatură

Stimați domni, | Stimate doamne,

Vă transmitem prin prezentul e-mail **Raportul privind stagiul profesional în avocatură – 2025**, întocmit ca urmare a **realizării și distribuirii unui chestionar** de 40 de întrebări, al cărui conținut, scop și grup țintă v-au fost comunicate în prealabil, respectiv al **interpretării rezultatelor** generate de răspunsurile celor 210 respondenți din toată țara.

Lucrarea conține o serie de măsuri de reformă având ca scop îmbunătățirea stagiului profesional.

Având în vedere că în luna iunie a acestui an va avea loc Congresul Avocaților 2025, am considerat oportun ca lucrarea să fie transmisă în timp util pentru a putea fi studiată și avută în vedere în Congres.

Cu stimă,
Echipa de proiect

Obiect: Adresă de înaintare a Raportul privind stagiul profesional în avocatură – 2025 prin care justificăm și solicităm implementarea unor **măsuri de reformă** cu privire la **stagiul profesional** în avocatură.

În atenția: organelor de conducere și al grupului de lucru cu competențe în aducerea la îndeplinire, în tot sau în parte, a măsurilor de reformă.

E-mail: **unbr@unbr.ro ; GL1-legislatia-profesiei@unbr.ro**

Stimate domnule președinte,

Stimați membri ai Consiliului UNBR,

Stimați membri ai grupului de lucru nr. 1 al Consiliului UNBR privind perfecționarea legislației profesiei/a celei cu impact asupra profesiei

Vă înaintăm prin prezenta adresă **Raportul privind stagiul profesional în avocatură – 2025**, întocmit ca urmare a **realizării și distribuirii unui chestionar** de 40 de întrebări, a cărui conținut, scop și grup țintă v-au fost comunicate în prealabil, respectiv al **interpretării rezultatelor** generate de răspunsurile celor 210 respondenți din toată țara.

Această lucrare reprezintă rezultatul unei inițiative personale și al unui efort susținut întins pe durata unui an.

Realizarea chestionarului și interpretarea rezultatelor au fost tratate în mod serios, fiind solicitat, în mod constatat suportul unui **sociolog**, cât și al unui expert în **bună guvernare, politici publice și educație civică**.

Lucrarea justifică și indică **măsuri de reformă** concepute pentru a transforma stagiatura într-o etapă formativă reală, iar nu într-un obstacol, astfel cum este percepută, în prezent, de un număr semnificativ de actuali sau foști avocați stagiați.

Măsurile propuse au un scop clar: reducerea incertitudinii, stresului și muncii excesive, precum și îmbunătățirea relației avocatului stagiar cu îndrumătorul și profesia, în general.

O parte din măsurile de reformă, conform legislației specifice profesiei¹, respectiv al obiectivelor grupului de lucru, pot fi propuse, susținute și implementate cu sprijinul dumneavoastră.

Susținerea sau, cel puțin, punerea în discuție a măsurilor de reformă cu ocazia desfășurării Congresului Avocaților 2025, cât și ulterior, prin implementarea lor efectivă,

¹ În concret fiind vorba, printre alte prevederi, și de art. 63 alin. (1) lit. e) teza a II-a, art. 65 lit. f), h), u).

nu este doar necesară, cât și dorită² de mare parte din respondenții chestionarului nostru.

Avem încredere că **subiectul abordat este de un real interes** pentru organele de conducere ale profesiei, atât cele locale, cât și cele naționale, pentru avocații stagieri și îndrumători, dar și pentru cei interesați să accedă în profesie.

Suntem siguri că măsurilor propuse va aduce beneficii profesiei și, drept consecință, justifică angrenarea unor resursele umane și financiare în implementarea lor.

Vă stăm la dispoziție pentru eventuale solicitări referitoare la cele transmise și vă mulțumim pentru efortul constant depus în îndeplinirea atribuțiilor specifice.

Cu stimă,

Echipa de proiect – Stagiu 360°

Andreea Paulescu

Bianca Roman

Răzvan Mărginean

² În secțiunea dedicată recomandărilor propuse pentru îmbunătățirea stagiului.

Cum ți-a fost sau îți este în stagiatură?

RAPORT INDEPENDENT

Raport independent

Autor – echipa de proiect Stagiul 360 formată din:

Andreea PAULESCU. Avocat definitiv. Baroul București

Bianca - Maria ROMAN. Avocat definitiv. Baroul București

Răzvan - Alexandru MĂRGINEAN. Avocat definitiv. Baroul Cluj

Stagiul profesional în avocatură

Raport național pregătit de un grup de lucru independent cu privire la principalele aspecte cu care se confruntă tinerii avocați pe parcursul stagiului lor profesional.

Mai 2025.

Cuprins

Introducere	3
Prezentare generală	3
Contextul apariției chestionarului	3
Crearea, lansarea și promovarea chestionarului	3
Răspunsuri colectate. Numărul respondenților. Vârstă. Regiune	5
Atenționări generale	6
Constatări – cheie. Cuvânt înainte	7
Constatări – cheie. Rezumat	6
Rezultatele chestionarului	9
Motivele din spatele alegerii profesiei de avocat	9
Alegerea viitorului îndrumător. Criterii de selecție și așteptări față de mentor	10
Contractul de colaborare. Informarea prealabilă negocierii. Negocierea și semnarea.	12
Programul de lucru. Zile de odihnă. Perioadă de repaus pentru studiu.	13
Onorariul avocatului stagiar	16
Impresii generale. Satisfacții și nemulțumiri	18
Perspective de viitor. Motivele din spatele deciziei de a renunța la profesia de avocat	19
Reforme propuse	21
Mulțumiri	25
Anexă - Chestionar	26

Introducere

Prezentare generală

Prezentul raport cuprinde **rezultatele** răspunsurilor primite la chestionarul promovat sub denumirea **Stagiu 360**, **cauze posibile** ale respectivelor rezultate, cât și **măsuri de reformă** justificate de respectivele cauze. Atât raportul, cât și chestionarul au fost întocmite în mod voluntar și independent de o echipă formată din doi avocați definitiv din Baroul București și un avocat definitiv din Baroul Cluj – indicați ca autori ai prezentului raport. Întrebările chestionarului au fost finalizate cu sprijin unor specialiști, inclusiv al sociologului Ruxandra Păduraru.

Stagiu 360 – anexat – a constatat într-un **chestionar independent compus din 40 de întrebări adresat actualilor sau foștilor avocați cu vârsta de până la 35 de ani (inclusiv) care parcurg în prezent sau au parcurs deja, în tot sau în parte, etapa stagiului profesional**. Scopul avut în vedere la elaborarea chestionarului a fost acela de a identifica și centraliza principalele aspecte cu care se confruntă tinerii avocați pe parcursul stagiului lor profesional, precum și de a cartografia stagiul profesional în avocatură: cum arăta el în trecut, cum a evoluat – dacă a evoluat – și în ce direcții ar fi bine să evolueze.

Prezentul raport va fi înaintat către Uniunea Națională a Barourilor din România, Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților, dar și Barourilor de interes¹, astfel încât organele profesiei să aibă la dispoziție informațiile colectate cu ajutorul chestionarului și să decidă dacă este sau nu cazul să adopte măsuri pentru ca profesia să răspundă nevoilor actuale ale actualilor sau viitorilor tineri profesioniști.

Contextul apariției chestionarului

Ideea chestionarului a apărut după ce membrii echipei s-au întâlnit în cadrul unui program de leadership pentru tineri juriști, ocazie cu care au constatat că, în rândul avocaților, există o curiozitate generală legată de modul în care au experimentat alți avocați perioada stagiaturii, precum și o nevoie comună de a împărtăși propriile experiențe din această etapă, aspecte confirmate prin răspunsurile primite de la respondenți.

În urma verificărilor prealabile, nu a fost identificat la nivel național un alt demers pentru centralizarea experiențelor concrete din perioada stagiaturii cu scopul de a contura o imagine cât mai clară asupra acestei etape profesionale. Totodată, nu a fost descoperit un alt sondaj privind perspectiva actuală asupra stagiaturii.

Crearea, lansarea și promovarea chestionarului

Întrebările și variantele de răspuns din chestionar au fost redactate de avocații definitiv membri ai echipei, forma finală fiind stabilită cu **sprijinul unui sociolog**. Intervenția acestuia a fost esențială pentru a garanta o **formulare neutră** a întrebărilor, care să le permită respondenților libertate deplină în exprimare, fără sugestii implicite sau orientarea către anumite opțiuni. De asemenea, consultarea unui specialist în sociologie a asigurat un cadru metodologic adecvat, astfel încât întregul demers să fie riguros și să ofere rezultate relevante scopului propus.

Ordinea întrebărilor din chestionar nu a fost stabilită aleatoriu, ci a fost gândită astfel încât să le permită respondenților să își reamintească în mod cronologic situații și dificultăți întâlnite – înainte de a deveni avocați stagiați, pe parcursul stagiaturii sau imediat după încheierea acesteia. În partea finală a chestionarului, accentul s-a mutat pe perspectiva actuală a respondenților, atât asupra propriei stagiaturi, cât și asupra profesiei de avocat în ansamblu.

¹ Cu un număr semnificativ de avocați stagiați.

Chestionarul a cuprins și o secțiune de întrebări pentru **cunoașterea respondentului**². Totodată, a existat opțiunea pentru respondenți de a transmite **sugestii** pentru îmbunătățirea perioadei stagiaturii și de a menționa dacă doresc să primească rezultatul chestionarului și eventuale demersuri ulterioare întreprinse în baza acestuia.

Pentru a obține facil răspunsuri, întrebările și variantele de răspuns au fost prezentate sub forma unor **enunțuri precompletate**, din care respondenții puteau alege varianta sau variantele care li se potrivesc cel mai bine. Totodată, cele mai multe întrebări cuprindeau o variantă suplimentară de răspuns față de cele precompletate, care permitea introducerea unor **observații suplimentare** din partea respondenților, dacă aceștia doreau. Au existat mai multe tipuri de enunțuri: enunțuri închise, enunțuri deschise cu număr de variante limitate, enunțuri deschise cu număr nelimitat de variante.

După cum am menționat mai sus, **grupul țintă** pentru completarea chestionarului a fost cel compus din **actuali sau foști avocați cu vârsta de până la 35 de ani (inclusiv) care parcurg în prezent sau au parcurs deja, în tot sau în parte, etapa stagiului profesional**. Limita de vârstă a fost stabilită pentru a reflecta cât mai fidel **o perspectivă actuală asupra stagiaturii**, considerându-se că o experiență din ultimii 10 – 13 ani este în continuare relevantă pentru scopul chestionarului. De asemenea, s-a avut în vedere că, după vârsta de referință, este probabil ca persoanele să fi acumulat o experiență profesională generală mai vastă (*chiar și dacă nu ar fi experiență profesională în avocatură*), ceea ce le-ar putea influența în mod diferit percepția și modul de gestionare a relației cu avocații îndrumători, față de cei aflați la început de carieră.

Chestionarul a fost transpus în format **Google forms** (*platforma utilizată*) astfel încât să fie posibilă distribuirea rapidă a chestionarului către respondenți, o colectare organizată a răspunsurilor, dar și emiterea unei centralizări automate a răspunsurilor primite. **Timpul estimat** pentru completarea chestionarului a fost de 20 - 30 de minute, în urma simulărilor realizate de membrii echipei.

După stabilirea formei chestionarului și înainte de lansarea oficială, chestionarul a fost înaintat spre informare către Uniunea Națională Barourilor din România, cu rugămintea de a ni se transmite eventuale observații, dacă există. Până la data lansării chestionarului, nu ne-au fost transmise observații.

Chestionarul a fost lansat în data de **24 decembrie 2024**, acesta putând fi accesat online³. În aceeași zi, au fost transmise prin e-mail informări privind lansarea chestionarului către Uniunea Națională Barourilor din România și Barourile de interes⁴, alături de solicitarea de sprijin prin promovarea pe orice cale a chestionarului în rândul avocaților.

Termenul inițial de completare a fost **10 ianuarie 2025**, acesta fiind ulterior prelungit până în data de **31 ianuarie 2025 inclusiv**.

În perioada **24 decembrie 2024 – 31 ianuarie 2025**, chestionarul a fost promovat în principal pe rețele de socializare⁵, dar și direct prin intermediul datelor de contact profesionale disponibile public (ex: e-mail), fiind transmise în acest sens mesaje către avocații stagiați din Barourile de interes. Totodată, a fost publicat un anunț⁶ în acest sens pe site-ul oficial al Baroului Cluj.

În preambulul chestionarului, respondenții au fost informați cu privire la prevederile aplicabile din Regulamentul (UE) 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor). De asemenea, aceștia au fost asigurați că răspunsurile furnizate nu vor fi asociate cu persoana care completează chestionarul.

² În funcție de vârstă, gen, experiența profesională, ocupația actuală și zona în care profesează.

³ <https://forms.gle/Wse99mcDhUQs16jD8>

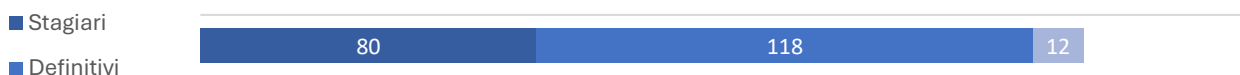
⁴ Cu un număr semnificativ de avocați stagiați.

⁵ În special, în cadrul grupurilor dedicate avocaților.

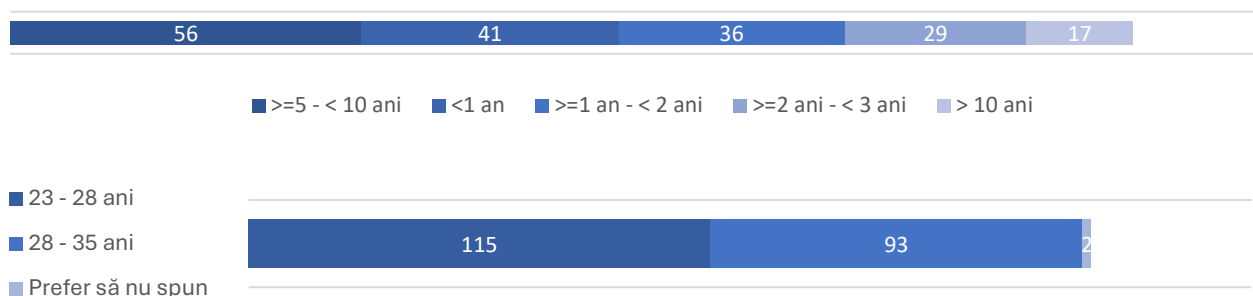
⁶ <https://www.baroul-cluj.ro/anunt-completare-chestionar-stagiu-360>

Răspunsuri colectate. Numărul respondenților. Vârstă. Regiune

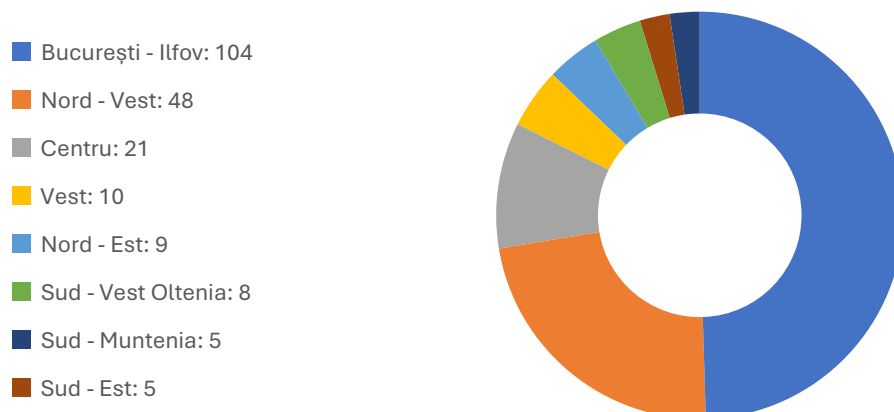
Astfel cum rezultă din raportul generat automat de platforma utilizată, chestionarul a fost completat de **210 de respondenți**. Dintre aceștia, la momentul completării chestionarului, cei mai mulți aveau calitatea de **avocați definitivi** și într-un număr comparabil, restul respondenților erau **avocați stagiari**, existând însă și un număr de respondenți care au fost avocați, însă **s-au retras din profesie**. Graficul în acest sens este inserat în continuare:

În privința **vârstei**, respectiv a **vechimii profesionale**, chestionarul a fost completat de un număr relevant de respondenți din toate categoriile stabilite în cuprinsul chestionarului conform graficelor inserate mai jos:

Observația este valabilă și în ceea ce privește **criteriul demografic**, chestionarul fiind completat de **cel puțin 5 respondenți** din fiecare regiune:

Rezultatele generate de platforma utilizată prin raportare la numărul total al respondenților **au fost rotunjite** fie în plus, fie în minus, conform regulilor matematice de rotunjire.

Deși numărul total al respondenților a fost de 210, anumite întrebări au fost completate de un număr ușor mai mic de participanți (208 sau 209). Acest lucru poate duce la **variații minore în procentajele raportate**, însă fără a afecta semnificativ relevanța sau interpretarea rezultatelor.

Pentru **întrebările deschise** (cu răspunsuri multiple posibile), procentele sunt calculate în funcție de **numărul total de mențiuni** și nu de respondenți, motiv pentru care totalul **poate depăși 100%**.

Modificările semnificative între răspunsurile avocaților stagiari și ale celor definitivi au fost evidențiate prin **menționarea creșterilor sau descreșterilor procentuale**. În cazurile în care nu este indicată o astfel de variație, se consideră că nu au existat diferențe relevante.

Atenționări generale

! Constatările, interpretările și concluziile exprimate în prezentul raport reprezintă **opinia personală** a celor trei avocați definitivi, membri ai echipei de proiect, emise în baza răspunsurilor înregistrate cu ajutorul platformei utilizate. Așadar, acestea reprezintă puncte de vedere personale și trebuie tratate ca atare. Prezentul raport nu a fost supus vreunei aprobări oficiale, **nu reprezintă poziția oficială a unui organ al profesiei, a unei forme de exercitare și nici a unei alte persoane cu care membrii echipei ar putea fi asociați.**

! Răspunsurile înregistrate cu ajutorul platformei utilizate au fost transmise de respondenți în mod voluntar, în nume propriu și reflectă perspectiva și percepția acestora. Verificarea preciziei informațiilor transmise de respondenți nu face obiectul prezentului demers. **Răspunsurile sunt și vor rămâne anonime**

! **Prezentul Raport este protejat de drepturi de autor** în sensul Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Toate drepturile sunt rezervate coautorilor Andreea Paulescu, Bianca – Maria Roman și Răzvan - Alexandru Mărginean. **Utilizarea raportului este permisă cu condiționări.** Lucrarea este licențiată sub CC BY-NC-SA 4.0. Pentru înțelege modul în care lucrarea poate fi folosită cu respectarea drepturilor de autor, accesați linkul redat în continuare: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

! Uniunea Națională a Barourilor din România, Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților și Barourile membre ale Uniunii Naționale a Barourilor din România pot folosi prezentul raport în vederea îndeplinirii propriilor atribuții prevăzute de actele normative în vigoare pentru îndeplinirea măsurilor de reformă propuse.

CONSTATĂRI – CHEIE. CUVÂNT ÎNAINTE

Cum citim și ne raportăm la constatările – cheie ale rezultatelor chestionarului?

Constatările-cheie reflectă principalele disfuncționalități sistemice care afectează stagiatura și care, dacă nu sunt corectate, pot compromite nu doar evoluția profesională a tinerilor avocați, ci și calitatea și sustenabilitatea profesiei de avocat pe termen lung.

Am ales să evidențiem aceste aspecte pentru că ele cer intervenții clare și coordonate din partea tuturor actorilor: organele profesiei, avocații coordonatori și avocații stagiați înșiși.

Cititorii sunt invitați să le interpreteze nu doar ca semnale de alarmă, ci ca puncte de plecare pentru decizii concrete și reforme esențiale, în special în următoarele direcții:

- ✓ stabilirea unui standard minim de drepturi pentru avocații stagiați
- ✓ întărirea mecanismelor de control și protecție profesională a avocaților stagiați
- ✓ eficientizarea pregătirii profesionale inițiale
- ✓ clarificarea așteptărilor în relația stagiar – îndrumător
- ✓ asigurarea unei reprezentări reale a stagiatorilor în structurile de decizie
- ✓ încurajarea asumării unui rol activ de către avocații stagiați în gestionarea propriului parcurs profesional

Vă rugăm să parcurgeți aceste constatări cu gândul la măsurile pe care profesia le poate lua pentru a transforma dificultățile semnalate în oportunități de creștere și dezvoltare durabilă.

Lipsa unei informări prealabile și reale a avocatului stagiar

48% din totalul respondenților **nu cunoșteau aspectele esențiale** specifice unei profesii liberale înainte de semnarea primului contract de colaborare

Informarea deficitară = imposibilitate de negociere efectivă

69% din totalul respondenților au semnat contracte **fără o negociere reală**

Nu există criterii clare și unitare de evaluare a activității avocatului stagiar

49% din totalul respondenților **nu au beneficiat de criterii clare de evaluare profesională**

Intervenția Baroului în stagiul profesional este nesatisfăcătoare

21% din totalul respondenților indică că **obligățiile asumate de către mentori se respectă în mică măsură sau nu se respectă**

21% din totalul respondenților **nu cunosc rolul Baroului în remedierea unor eventuale încălcări sau nu au apelat la remedii din lipsă de încredere**

Veniturile stagiului nu sunt aliniate cu piața muncii

1 din 3 din cei care sunt astăzi stagiați declară că realizează venituri brute situate **sub nivelul salariului minim pe economie**

1 din 5 cei care sunt astăzi stagiați declară că realizează venituri brute **sub 2000 lei** sau **deloc**

2 din 10 cei care sunt astăzi stagiați **nu își primesc lunar onorariul**

Echilibrul viață personală – profesie este neglijat

41% din respondenți au arătat că programul alocat activității profesionale a fost fix, **de 9-12 ore/zi**, de luni până vineri

24% din cei care sunt astăzi stagiați lucrează **peste 9 ore pe zi**, dar și **în weekenduri** (procent în scădere semnificativă față de trecut)

49% din cei care sunt astăzi stagiați afirmă că programul de muncă este **fluctuant** (procent în creștere semnificativă față de trecut)

37% din totalul respondenților **nu au beneficiat de cel puțin 21 de zile de odihnă pe an**

Activitatea profesională are un impact negativ asupra bunăstării profesioniștilor

48% din totalul respondenților spun că activitatea profesională **le-a afectat viața personală**

61% din totalul respondenților resimt **stresul profesional** ca având un **impact negativ major**

41% din totalul respondenților s-au simțit **copleșiți** de obligația de a participa la cursurile INPPA și, în același timp, de a face față sarcinilor profesionale

REZULTATELE CHESTIONARULUI

1. Motivele din spatele alegerii profesiei de avocat

Factorii care determină tinerii să aleagă profesia de avocat ar trebui să constituie un element important atât pentru societățile sau cabinetele interesate de recrutarea tinerilor profesioniști, dar și pentru profesie în general – organele sale și membrii săi – având în vedere caracterul său liberal, dar și dreptul la autoreglementare.

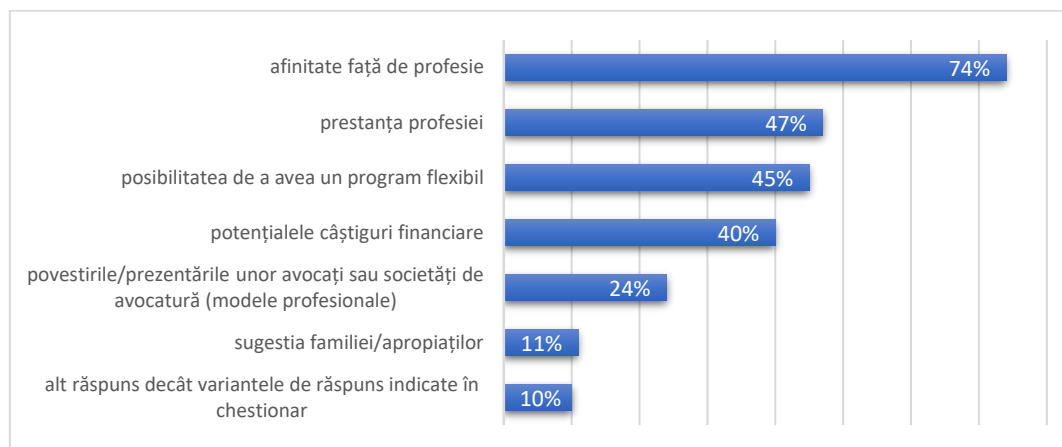
În cadrul chestionarului au fost adresate, într-o primă secțiune, întrebări legate de factorii determinanți în alegerea profesiei, momentul concretizării alegerii, cât și întrebări referitoare la experiența practică din perioada studiilor universitare.

Rezultatele au relevat că, pentru o mare parte din respondenți, respectiv **74%**, motivul principal în alegerea profesiei de avocat a fost unul **intrinsec** și a constat în afinitatea pentru profesie pe care acești o aveau (dorința de a face dreptate, de a apăra persoane vulnerabile și alte asemenea).

Cel de-al doilea factor care a jucat un rol important în alegerea profesiei de avocat pentru **47%** din respondenți a reprezentat-o **prestanța profesiei**, ceea ce arată că avocatura este percepută ca având un statut social ridicat. Deci aproape jumătate dintre respondenți au fost influențați de respectul și autoritatea de care se bucură avocații în societate. Deși nu sunt dominanți, factorii **extrinseci** joacă și ei un rol în alegerea profesiei de avocat.

În concret, un rol important în alegerea acestei profesii, fiind selectate de **45%**, respectiv **40%** din respondenți, l-au jucat și **elementele pragmatice**, respectiv posibilitatea de a avea un **program flexibil**, respectiv **potențialele câștiguri financiare**.

Graficul generat în urma chestionarului pentru întrebarea adresată este inserat mai jos. Respondenții au putut selecta mai multe variante de răspuns, neputându-se presupune că un singur element a fost exclusiv determinant în alegerea profesiei.

Observăm că, deși majoritatea avocaților au ales această profesie din pasiune, **un procent considerabil a luat în calcul beneficiile materiale și stilul de viață pe care le oferă**. Putem astfel considera că decizia de a deveni avocat este un echilibru între pasiune și pragmatism.

Această combinație sugerează că avocatura este percepută nu doar ca o vocație, ci și ca o **alegere strategică**, bazată pe oportunități de carieră și avantaje personale. Deci aproape jumătate din respondenți percep aceste aspecte (flexibilitatea programului și câștigurile financiare satisfăcătoare) **ca fiind firești sau implicit dobândite odată cu titlul de avocat**.

Trecând mai departe, la **nivelul de determinare** al tinerilor în alegerea carierei și a modului în care alegerea avocaturii s-a conturat în raport cu alte profesii juridice, am constatat că **66%** dintre respondenți au ales avocatura ca **principală opțiune** și **nu au susținut alte examene**, ceea ce indică o **decizie fermă** și un grad ridicat de

determinare. Acest rezultat confirmă faptul că pentru o mare parte din tineri, profesia nu a fost o alternativă sau o soluție de compromis, ci o alegere clară încă de la început.

Raportându-ne la rezultatele mai sus prezentate și ilustrate, concluzionăm că există o **corelație puternică între vocație și determinare**.

Cu toate acestea, **aproximativ o treime (32%)** au luat în calcul și alte opțiuni juridice, ceea ce indică faptul că, pentru un număr semnificativ de avocați, această alegere nu a fost exclusivă de la început, fie din cauza dorinței de a preîntâmpina un eventual rezultat negativ la examenul de admitere în profesie, fie datorită interesului față de alte posibile profesii.

Analizând și potențialul impact pe care **practica profesională din timpul studiilor de licență** l-ar avea asupra procesului decizional și determinării tinerilor, a rezultat că majoritatea tinerilor (**70%**) care au ales avocatura **au avut contact cu profesia** în timpul facultății, fie exclusiv (27%), fie împreună cu alte profesii (43%).

Totuși, un procent semnificativ (**30%**) **nu au avut o experiență practică în avocatură** în timpul studiilor, ceea ce poate indica fie dificultăți în accesarea stagiilor de practică, fie o alegere conștientă de a explora alte domenii înainte de a lua o decizie.

Prin raportare la acest rezultat este important de subliniat că lipsa unei experiențe practice poate îngreuna acomodarea tinerilor avocați cu cerințele reale ale profesiei imediat după absolvire, afectând încrederea de sine și eficiența profesională în primii ani de carieră.

Realizând o comparație între răspunsurile oferite de cei care profesează la momentul completării chestionarului ca stagiași și cei care profesează ca definitiv, este de menționat faptul că numărul tinerilor care **efectuează stagii și în alte profesii juridice a crescut de la 44% la 61%**, ceea ce ar putea indica că generațiile noi sunt mai preocupate de lărgirea orizontului profesional. De asemenea, este probabil ca alte cariere juridice să fie percepute ca fiind mai avantajoase/comparabile ca stabilitate, remunerație sau predictibilitate.

2. Alegerea viitorului îndrumător. Criterii de selecție și așteptări față de mentor

Trecând mai departe, la pasul imediat următor după promovarea examenului pentru dobândirea titlului de avocat stagiar, și anume acela de a identifica un potențial avocat sau societate interesată să colaboreze cu tinerii avocați, în cadrul chestionarului au fost adresate întrebări referitoare la **durata și percepția respondenților asupra proceselor de recrutare**.

Pentru marea majoritate a respondenților (**72%**), procesul de căutare a unui avocat îndrumător a fost un proces relativ **rapid**, respectiv de **sub o lună**. Pentru ceilalți respondenți (**28%**), procesul de recrutare a fost un proces **lent**, durata proceselor lor fiind cuprinsă între **1 lună și 3 luni** (19%) sau chiar de **peste 3 luni** (9%).

Din totalul respondenților, **puțin peste o treime** din respondenți au perceput procentul de recrutare ca fiind **dificil**, deoarece nu găseau avocați cu care să împărtășească o viziune comună sau valori similare (13%), doriți să colaboreze cu stagiași (10%) ori respondenții nu îndeplineau așteptările pe care viitorul mentor le avea (8%).

Pentru restul de **aproape două treimi** procesul de recrutare a fost **facil**, în principal, datorită faptului că au identificat rapid anunțuri de la avocați dornici să colaboreze cu stagiași (29%), ori mulțumită stagiilor sau evenimentelor cu ocazia cărora intraseră în contact potențiali mentori (26%) ori au fost ajutați de factori precum recomandările, rezultatele academice sau cunoștințele de familie (19%).

În ceea ce privește **modalitatea de contactare a potențialilor mentori**, aproape jumătate (**44%**) din respondenți au răspuns că au apelat, printre altele, la **prieteni, cunoștințe sau profesori din facultate** care au recomandat avocatul în cauză. Acest aspect evidențiază dependența de rețelele informale și nevoia unei recomandări reciproce, care pare să ofere un sentiment de încredere inițială între părți.

Aproape o treime din respondenți (27%) au declarat că au folosit **platforme online** pentru a identifica anunțuri, ceea ce arată un grad moderat de digitalizare în procesul de recrutare. Totuși, se observă că aceste platforme nu sunt (încă) un canal principal, comparativ cu recomandările personale.

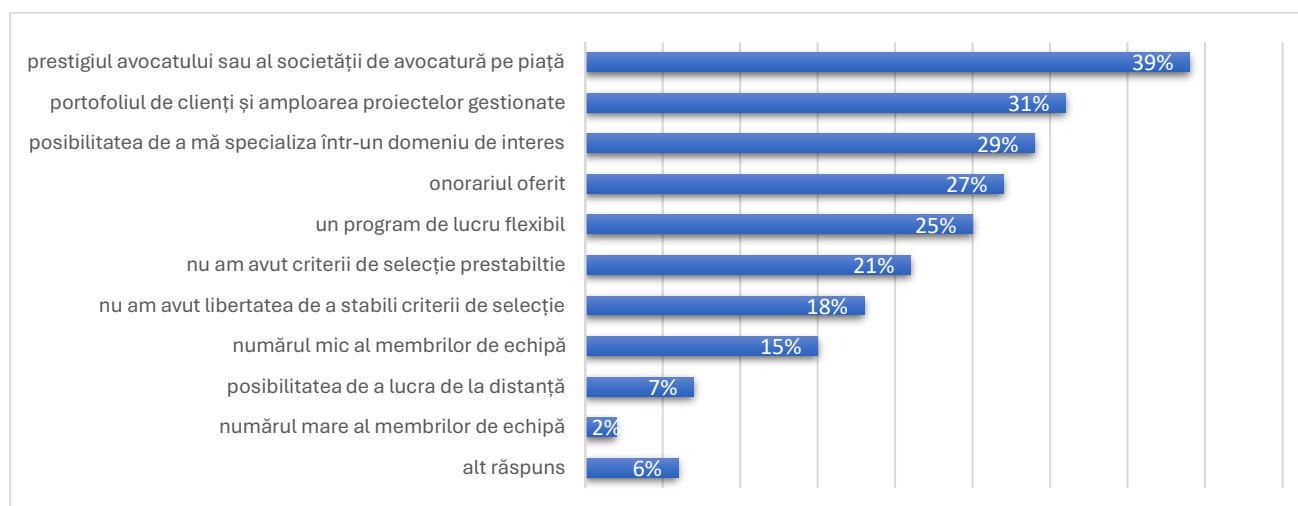
Un număr foarte mic din respondenți (5%) din avocați a solicitat **sprijinul Baroului** pentru a-și identifica un avocat îndrumător. Acest rezultat sugerează că această cale este mai puțin cunoscută, fie poate reflecta o încredere scăzută în eficiența acestei metode și o preferință pentru alternative mai directe sau informale.

Chestionarul a cuprins și întrebări referitoare la [criteriile de selecție ale viitorului mentor](#). Pentru marea majoritate (39%) cel mai important criteriu constă în **prestigiul avocatului sau al societății**. Rezultatul este în consonanță cu alegerea respondenților în cadrul primei întrebări adresate – factorii determinanți în alegerea profesiei – în cadrul căreia s-a clasat ca fiind al doilea cel mai important factor prestața profesiei. Este posibil și ca tinerii avocați să fie în căutarea unei validări profesionale la început de carieră ori presați social sau profesional de așteptarea de a lucra la „cei mai buni”. Pe plan secund, dar totuși ca și criterii relevante sunt și **portofoliul de clienți (31%)** și oportunitatea de **specializare (29%)**. În aceste cazuri, fiind vorba de oportunitatea de a dobândi **experiență practică**.

Onorariul (27%) și **flexibilitatea programului (25%)** sunt, de asemenea, factori semnificativi pentru alegerea viitorului mentor. Din răspunsuri se observă percepția că **munca juridică este intensă și trebuie, așadar, remunerată în consecință**, iar echilibrul **viață personală – viață profesională devine un aspect tot mai important**. Mulți tineri vin cu o mentalitate diferită față de generațiile anterioare, mai orientată spre sănătate mintală și timp liber. Suplimentar, flexibilitatea este percepută ca semn de respect și încredere din partea îndrumătorului.

Un procent considerabil de **21%** din respondenți a declarat că **nu a avut criterii prestabilite**, iar un alt procent de **18%** a declarat că **nu a avut libertatea de a alege și implicit de a avea criterii de selecție**. Procentajele în această privință nu sunt de neglijat, iar ca posibile cauze ale acestor rezultate putem considera: o lipsă de informare sau de consiliere profesională în perioada de tranziție; acceptarea primei oferte disponibile, fără o analiză comparativă; constrângeri externe (ex. presiunea de a găsi rapid un îndrumător).

Graficul aferent criteriilor de selecție ale avocatului îndrumător generat în urma chestionarului este inserat mai jos. Respondenții au putut selecta mai multe variante de răspuns, în limita a trei variante selectate.

Chiar dacă o parte considerabilă din respondenți nu a avut criterii clar definite de selecție pentru viitorii îndrumători, mai toți tinerii avocați au avut anumite **așteptări de la viitoarea colaborare** și, implicit, de la mentorul acestora sau de la membrii echipei din care urmau să facă parte.

În acest sens, un număr considerabil de tineri avocați a declarat că pretinde să beneficieze de **claritate și structură în sarcini (62%)**, că își doresc **susținere și integrare profesională (60%)** și **facilitarea tranziției la cariera de liber profesionist (50%)**.

Din aceste rezultate, tragem concluzia că tinerii avocați vor **ghidare clară, nu doar autonomie**. Este cunoscut faptul că sarcinile fără direcții clare, în contextul lipsei de experiență a avocaților stagiați, pot să reprezinte o **sursă suplimentară de stres**. De asemenea, comunicarea deficitară poate să conducă la greșeli și frustrare. Așadar, așteptările respondenților de la viitoarea colaborare au la bază cauze justificate și dorința acestora de a evita obstacole care doar îngreunează evoluția acestora, fără a aduce și beneficii. În plus, tinerii avocați își doresc o relație de mentorat autentică, care implică mai mult decât atribuirea exclusivă a unor sarcini.

De asemenea, într-un procent mare (**30 – 40%**), respondenții consideră că, într-o viitoare colaborare, ar avea nevoie și de **autonomie în activitatea profesională, de oportunități de specializare, de dreptul de a avea clientelă proprie, de posibilitatea de a interacționa direct cu clienții**. Observăm astfel că specializarea devine o așteptare, nu doar o opțiune. Totodată, viziunea antreprenorială asupra profesiei e tot mai prezentă, tinerii dorind să își construiască propria identitate profesională prin clientela proprie. În plus, interacțiunea directă cu clientul este percepută ca parte esențială în formarea unui avocat complet.

Deși au fost înregistrate într-un procent mic, în categoria **alt răspuns** se regăsesc relatări cu încărcătură emoțională puternică, care se impun a fi menționate precum: „*am dat peste un abuzator, nu un mentor*”; „*mă așteptam să nu mă abuzeze emoțional și să-mi permită să am o viață în afara muncii*”. Aceste răspunsuri indică faptul că există în continuare avocați sau echipe care perpetuează o cultură organizațională rigidă, caracterizată prin ierarhii stricte și risc crescut de burnout.

3. Contractul de colaborare. Informarea prealabilă negocierii. Negocierea și semnarea

În mod inevitabil, chestionarul a cuprins și întrebări așa – zis tehnice. Respondenților le-au fost adresate întrebări privind **cunoașterea unor aspecte generale** prealabile semnării contractului de colaborare și esențiale pentru o negociere completă și transparentă.

A rezultat că aproape jumătate (**48%**) dintre tinerii avocați **nu cunoșteau aspecte esențiale** la semnarea contractului de colaborare. În concret, mulți nu știau că statutul de colaborator nu implică automat asigurări sociale (29%) ori că nu li se aplică Codul muncii și drepturile aferente (26%), că au responsabilități fiscale (22%) și că onorariul propus este, de principiu, brut (21%).

Observăm astfel că tinerii avocați încep colaborarea **fără a avea informații corecte și complete despre drepturi, obligații, statut fiscal, protecție socială sau remunerație**. Această lipsă de informare poate genera confuzie juridică, vulnerabilitate financiară și un risc crescut de abuz.

O consecință generată de această lipsă de informare se remarcă în ceea ce privește **negocierea propriu – zisă a condițiilor contractuale**. Marea majoritate a respondenților a declarat că **contractele nu au fost negociate**. În mod specific, 33% arată că au perceput sau că li s-a prezentat contractul de colaborare doar ca pe o formalitate care trebuie îndeplinită, în timp ce 20% au indicat că le conveneau condițiile propuse, iar 16% au afirmat că nu știau că se poate negocia sau credeau că negocierile contractuale nu sunt acceptate de avocatul/societatea de avocatură.

Așadar, **69%** au semnat contracte **fără o negociere reală**, din motive ce țin de încrederea în standardul oferit sau percepția lipsei de opțiuni. Doar **18%** din respondenți au declarat că **au negociat propriu – zis** contractul de colaborare, propunerile de modificare fiindu-le în tot sau în parte acceptate. Un procent de **8%** a declarat că **nu le era cunoscut faptul că respectivul contract este negociabil**.

Realizând o comparație între răspunsurile oferite de cei care profesează la momentul completării chestionarului ca stagiați și cei care profesează ca definitiv, este de menționat faptul că, în rândul noilor generații, a **scăzut**

numărul celor care percepeau contractul drept o formalitate (de la 41% la 28%). De asemenea, se remarcă o îmbunătățire și în ceea ce privește percepția asupra condițiilor de colaborare, în sensul în care **mai mulți sunt mulțumiți de condițiile propuse** (de la 16% la 29%).

Totodată, se observă și **o creștere a numărului tinerilor avocați care negociază condițiile contractuale** (de la 19% la 24%). Chiar dacă nivelul general de negociere rămâne scăzut, există o mai bună conștientizare a faptului că acest contract poate fi negociat. Doar 1 din 20 de stagiați au declarat că nu au negociat pentru că nu știau că ar fi posibil, în timp ce în rândul avocaților definitiv proporția este de aproape 1 din 10.

Prin urmare, noile generații par mai pragmatice și mai bine ancorate în realitatea profesională. Cu toate acestea, marea majoritate continuă să nu negocieze contractul încheiat cu mentorul. Această tendință poate reflecta fie o reală îmbunătățire a condițiilor oferite de mentori, fie o scădere a pretențiilor contractuale ale avocaților stagiați

În încercarea de a identifica condițiile contractuale oferite celor care aleg să nu negocieze, dar nu numai, am întrebat respondenții **ce aspecte esențiale au fost discutate și reglementate prin contract**.

Date fiind rezultatele anterior prezentate care relevă, ca regulă, lipsa negocierii efective a contractului, un număr semnificativ de respondenți (38%) au ales varianta „niciuna din cele de mai sus”. Subliniem că în variantele de răspuns prestabilite se refereau la aspecte esențiale din cadrul unui contract de colaborare. Din răspunsurile primite reiese că discuțiile stagiar - îndrumător (*atunci când acestea există*) se concentrează în special pe **cuantumul onorariului și modalitatea de plată** a acestuia (43%), precum și pe **dreptul la clientelă personală și/sau la asistență juridică din oficiu** (36%).

În secțiunea „alt răspuns”, respondenții au evidențiat, similar percepției descoperite și la întrebarea anterioară, faptul că nu există o negociere propriu - zisă a contractului de colaborare, ci doar posibilitatea avocatului stagiar de a accepta sau de a refuza oferta astfel cum a fost formulată de avocatul îndrumător ori societatea colaboratoare. Mai mult, se semnalează situații în care le sunt impuse avocaților stagiați **clauze care încalcă sau golesc de conținut anumite drepturi ale avocaților** (precum dreptul de a înceta colaborarea). Printre condițiile impuse la momentul semnării contractului a fost enunțată cea privind plata unei sume de bani semnificative, cu titlu de clauză penală, dacă colaborarea înceta anterior încheierii unei perioade minim de timp stabilite.

Date fiind limitările impuse de **contractul de salarizare**, nu este surprinzător că, în ceea ce privește **tipul contractului de colaborare**, doar 1.4% din respondenți au declarat că au încheiat un astfel de contract. Restul de 98.6% din respondenți au declarat că au încheiat un **contract de colaborare**.

4. Programul de lucru. Zile de odihnă. Perioadă de repaus pentru studiu

Stagiarul trebuie, pe lângă sarcinile profesionale, să respecte angajamentele față de INPPA. Totodată, biologic, avocatul stagiar are nevoie și de perioade de repaus pentru a-și reface capacitatea intelectuală. Programul Institutului se intercalează de cele mai multe ori cu programul de muncă și/sau cu timpul de repaus. Prin urmare, am întrebat respondenții **cum au gestionat obligația de a participa la cursurile INPPA, de a îndeplini sarcinile profesionale și nevoia de repaus**.

În procent de 50% respondenții au declarat că **le-au gestionat bine**, dar **cu suportul îndrumătorului** care a avut în vedere calitatea lor de stagiar, oferind timpul necesar pentru pregătirea profesională sau studiu și ținând cont de aceste limitări la momentul alocării sarcinilor profesionale.

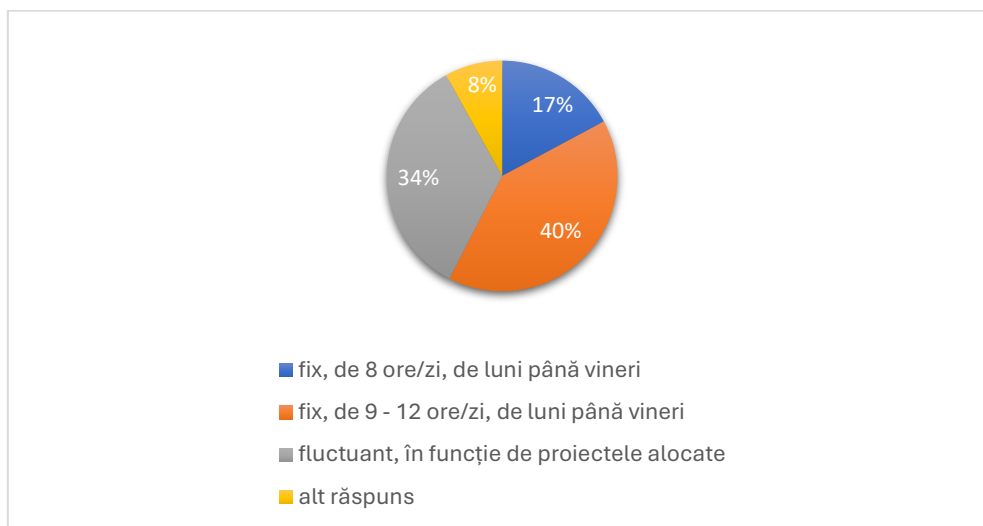
Totuși, procentul de 41% al respondenților care au declarat că **se simțeau depășiți**, în concret le era sau le este dificil să găsească un echilibru între activitatea profesională – nevoia de repaus (odihnă/studiu) – cursurile INPPA, este comparabil cu cel de mai sus.

În secțiunea „alt răspuns”, se remarcă că în unele cazuri gestionarea satisfăcătoare **s-a datorat eforturilor proprii ale avocaților stagiați**, îndrumătorul neținând cont de calitatea de avocat stagiar și neoferind timpul necesar pentru studiu.

Realizând o comparație între răspunsurile oferite de cei care profesează la momentul completării chestionarului ca stagiaři și cei care profesează ca definitivi, este de menționat faptul că **problema există de mai mulți ani**, procentul stagiariilor care se simt depășiți de îndatoririle profesionale fiind comparabil cu cel al avocaților definitivi care au declarat același lucru (38% vs. 41%).

În privința **programului de lucru** al avocatului stagiar, o majoritate considerabilă de **41%** a declarat că programul este fix, **9 - 12 ore pe zi**, de luni până vineri. Mai mult, din secțiunea „alt răspuns”, rezultă că există persoane (**8%**) care lucrează conform unui astfel de program, dar și **frecvent în weekend**. Situația este îngrijorătoare prin raportare la programul de lucru de 8 ore pe zi, stabilit ca regulă în cazul salariaților.

Graficul prezentând o situație a programului de lucru al avocaților stagiar este inserat mai jos.

Realizând o comparație între răspunsurile oferite de cei care profesează la momentul completării chestionarului ca stagiaři și cei care profesează ca definitivi, observăm o îmbunătățire considerabilă în sensul în care doar **24% dintre stagiari** au declarat că lucrează **mai mult decât un angajat** cu normă întreagă, spre deosebire de **51% din avocații definitivi** care au declarat același lucru.

Pe de altă parte, programul avocaților stagiaři este caracterizat de un **nivel crescut de incertitudine**. În acest sens, **49% dintre stagiari** afirmă că **programul de muncă este fluctuant**, în timp ce doar **28% dintre avocații definitivi** au experimentat un astfel de program.

În ceea ce privește **necesitatea îndeplinirii unor sarcini profesionale în zilele de weekend ori cu ocazia sărbătorilor legale**, un număr semnificativ de respondenți a declarat că **a fost nevoie să lucreze în weekenduri** (48%) sau **cu ocazia sărbătorilor legale** (31%).

Este îngrijorător procentul de **44%** care nu a primit un onorariu sau beneficiu suplimentar pentru activitatea din weekend, respectiv cel de **30%** care nu a primit un onorariu sau beneficiu suplimentar pentru activitatea prestată cu ocazia sărbătorilor legale. Doar **7%** din respondenți au primit un onorariu sau beneficiu suplimentar pentru activitatea din weekend ori pentru activitatea prestată cu ocazia sărbătorilor legale.

În secțiunea „alt răspuns”, se remarcă că în unele cazuri, izolate, deși **nu** au existat solicitări exprese de a se lucra în weekend sau cu ocazia sărbătorilor legale, s-a procedat astfel din inițiativa proprie a avocatului stagiar, din cauza volumului de muncă.

În ceea ce privește **numărul zilelor de odihnă stabilite prin contract**, cei mai mulți respondenți au arătat că acesta este fix, de **21 de zile** de repaus anual (**48%**), urmându-se, așadar, regula din dreptul muncii. Se remarcă un număr semnificativ de răspunsuri (**27%**) din care rezultă că **nu s-a stabilit** prin contract numărul zilelor de repaus. În

secțiunea „alt răspuns”, se remarcă că în unele cazuri, deși nu au fost stabilite prin contract numărul zilelor de repaus, acestea au putut fi luate oricând era nevoie.

Realizând o comparație între răspunsurile oferite de cei care profesează la momentul completării chestionarului ca stagiați și cei care profesează ca definitivi, observăm **o ușoară îmbunătățire** în ceea ce privește **claritatea contractuală** în sensul în care a crescut numărul avocaților care au stabilit numărul de zile de odihnă prin contract de la 26% la 30%.

Și, deși a crescut numărul stagiarelor care au negociat un concediu **mai mare decât minimul legal**, de la 8% la 14%, există încă avocați stagiați (7%) care au prevăzut în contract **mai puține zile de concediu decât minimul legal pentru un salariat**.

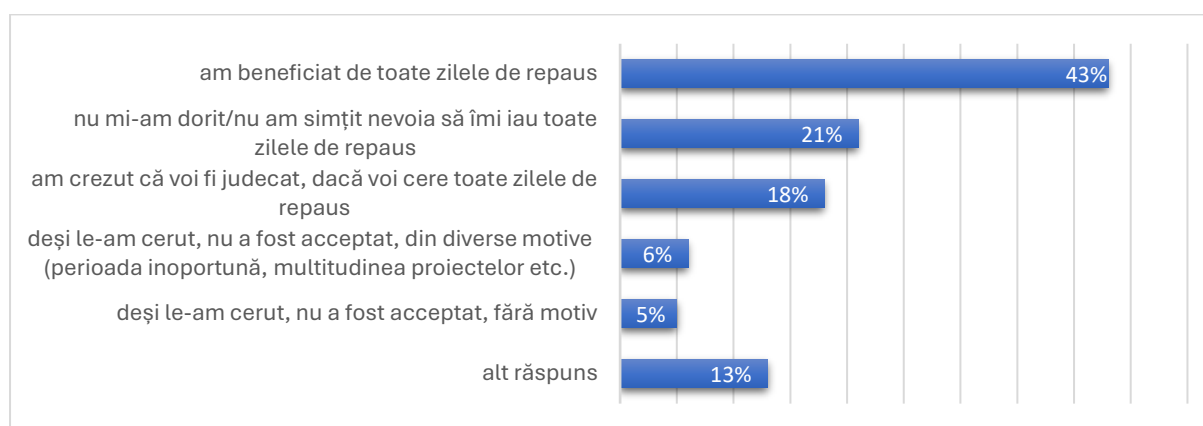
Numărul zilelor de odihnă de care stagiarii au beneficiat efectiv a fost, în mare parte, diferit față de numărul de zile agreeate prin contract sau în legătură cu care a existat așteptarea de a fi de odihnă. Din răspunsuri rezultă că un număr destul de mare de respondenți (**37%**) a beneficiat efectiv de **mai puțin de 21 de zile** de repaus anual. Un procent comparabil de **39%** din respondenți a beneficiat de **21 de zile de repaus anual** (18%) sau chiar **peste** (21%).

Realizând o comparație între răspunsurile oferite de cei care profesează la momentul completării chestionarului ca stagiați și cei care profesează ca definitivi, observăm o îmbunătățire în sensul în care mai mulți stagiați au beneficiat de 21 de zile de odihnă pe an (de la 42% la 54%). Chiar dacă numărul celor care beneficiază de mai puțin de 21 de zile de odihnă pe an a scăzut de la 44% la 35%, procentul este în continuare alarmant.

Motivele pentru care avocații stagiați nu au beneficiat de toate zilele de odihnă agreeate sunt diverse. Pentru marea majoritate a respondenților a fost vorba de lipsa unei dorințe sau nevoi de a profita de toate zilele de repaus (**21%**) și/sau de teama de a fi judecate dacă ar beneficia efectiv de toate zilele de repaus agreeate (**18%**).

În secțiunea „alt răspuns”, se remarcă că în unele situații a fost vorba de **alte cauze** precum uzanțele de la birou, supraîncărcarea profesională, utilizarea zilelor de odihnă pentru studiu sau cursuri.

Graficul prezentând motivele principale pentru care stagiarii nu au beneficiat de zilele de odihnă este inserat mai jos.

În privința **perioadei de repaus pentru pregătirea necesară examenului de absolvire a cursurilor INPPA** din rezultatele chestionarului rezultă că **38%** dintre respondenți au beneficiat sau vor beneficia de o perioadă de repaus pentru studiu cuprinsă între **1 – 2 luni**, în timp ce **22%** dintre respondenți indică că au beneficiat sau vor beneficia de o perioadă de **sub 1 lună**.

Pe de altă parte, un procent de **10%** dintre respondenți arată că **nu au sau nu vor beneficia de perioadă de repaus**. În secțiunea „alt răspuns”, se remarcă situații în care avocații au beneficiat de zile libere pentru studiu, însă fără remunerație ori cu angajamentul că vor îndeplini la cerere sarcini profesionale ocazionale.

Se observă astfel **tratamentul neunitar** aplicat avocaților stagieri în ceea ce privește pregătirea examenului de definitivat. În concret, în funcție de situația particulară în care se află, **un avocat stagiar poate fi avantajat sau dezavantajat la susținerea examenului de definitivat**.

5. Onorariul avocatului stagiar

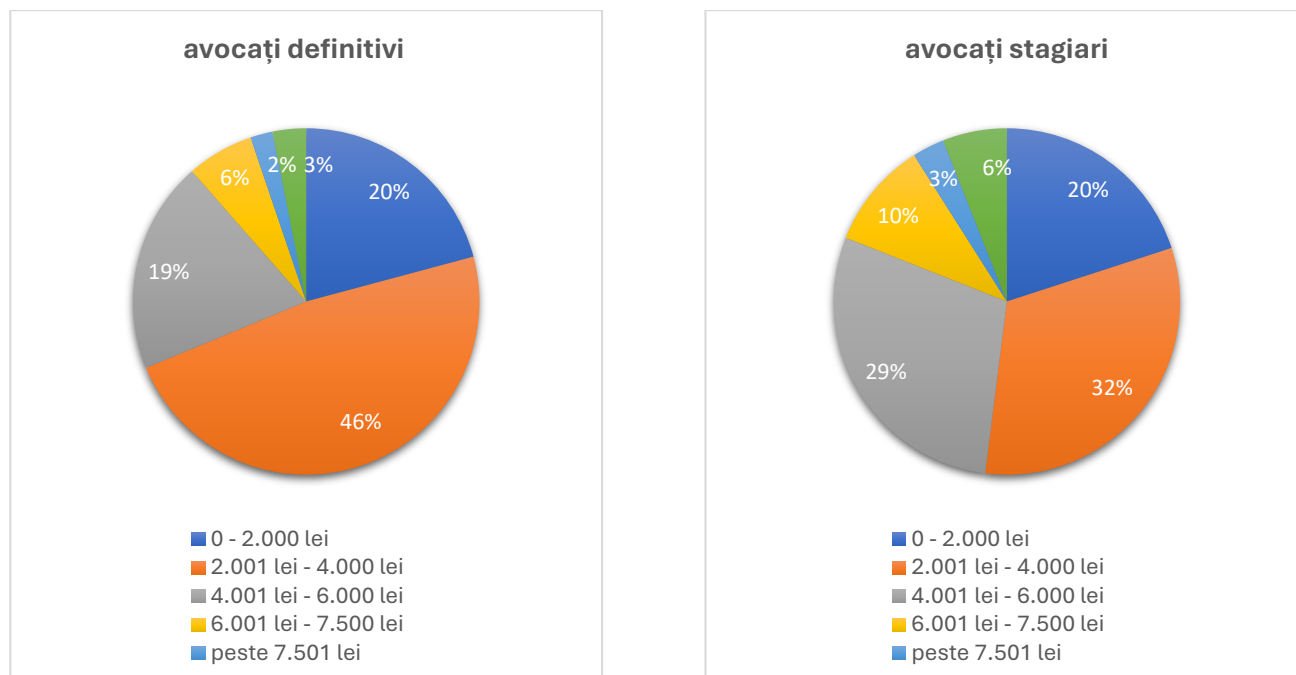
Conform legislației, în perioada stagiului profesional, avocatul este remunerat de îndrumător în schimbul muncii prestate. În ceea ce privește **cuantumul onorariului** avocatului stagiar, respondenții au declarat că media venitului brut lunar pe durata stagiului profesional, cu bonusuri și/sau oficii incluse, abia depășeau sau depășesc salariul minim pe economie și se situează, de regulă, **sub salariul mediu pe economie**.

A rezultat că **32%** dintre stagiarii actuali primesc **exact salariul minim** sau echivalentul acestuia, iar **20%** fie sunt remunerați **sub 2000 lei**, fie **nu sunt plătiți deloc**. Situația ridică semne de întrebare în ceea ce privește sustenabilitatea profesională în această etapă de formare.

Deși, la nivel nominal, veniturile stagiilor au cunoscut o ușoară creștere în ultimii ani, acest progres este relativ, întrucât trebuie corelat cu majorarea semnificativă a **costurilor de trai** și a **obligățiilor fiscale**.

Relevant în acest sens este faptul că **salariul minim brut pe economie a crescut de la 700 lei în 2012⁷ la 4.050 lei în 2025⁸**, ceea ce înseamnă o majorare de aproape **6 ori**. Prin urmare, chiar dacă sumele obținute de stagieri par mai mari în cifre, **puterea lor de cumpărare rămâne limitată**, iar creșterea reală este mult diminuată de contextul economic actual.

Graficul prezentând veniturile brute declarate de cei care sunt astăzi stagieri, respectiv cei care au profesat ca stagieri în urmă cu până la 10 ani au fost inserate mai jos.

În ceea ce privește **recurența plății onorariului**, rezultatele chestionarului au arătat că regula constă în **plata lunară** a onorariului agreat, **82%** din respondenți indicând această variantă de răspuns.

⁷ Dată raportată la cu informațiile furnizate de respondenții de 35 ani.

⁸ O parte din creștere a salariului minim pe economie se datorează și mutării contribuțiilor obligatorii de la angajator la angajat începând cu 1 ianuarie 2018.

Cu toate acestea, există avocați stagieri a căror plată este **condiționată de plata onorariului de către client**, un procent de **10%** alegând această variantă de răspuns. Iar, în secțiunea „alt răspuns”, au fost semnalate situații în care **nu se acordă deloc** onorariu avocaților stagieri sau nu se plătesc anumite perioade de activitate.

Tot prin comparația rezultatelor a reieșit că cei care sunt în prezent stagieri obțin mai greu plata onorariului, procentul celor cărora au declarat că primesc plata cu recurență lunară scăzând de la 85% la 79%. Deci, **2 din 10 avocați stagieri nu își primesc lunar onorariul**. De asemenea, a crescut și procentajul celor a căror plată este condiționată de plata onorariului de către client de la 9% la 15%.

Sarcinile avocatului stagiar. Evaluarea activității. Criterii de evaluare

Mergând mai departe la activitatea propriu-zisă a avocatului stagiar, respondenții au fost întrebați [cum au perceput sarcinile și proiectele din perioada stagiului](#).

Cei mai mulți respondenți (**59%**) au indicat că acestea au fost în mare parte sau chiar în totalitate specifice profesiei (avocațiale), **provocatoare și interesante**. Un procent de **17%** a arătat că, deși sarcinile au fost specifice profesiei, au fost resimțite ca fiind **copleșitoare**.

11% din respondenți au declarat că, deși specifice profesiei, sarcinile și proiectele **nu erau provocatoare sau interesante**. Numărul respondenților care au subliniat că sarcinile au fost **mai degrabă administrative** decât avocațiale este redus, fiind de **9%**, dar nu ar trebui neglijat.

În secțiunea „alt răspuns”, se remarcă în continuare cazuri în care avocați stagieri sunt tratați ca **asistenți personali**, fiindu-le solicitat să îndeplinească activități personale pentru avocatul îndrumător sau pentru membrii echipei (să meargă la medicul lor de familie, să meargă la farmacie, magazin etc.)

În privința [criteriilor de evaluare a lucrărilor realizate de stagiar](#) aproape jumătate dintre respondenți (**49%**) au indicat că **nu au avut parte nici de criterii prestabilite, nici de evaluări periodice**, ceea ce ridică semne de întrebare cu privire la susținerea formării continue. La acest procentaj se adaugă **31%** dintre respondenți care **nu au avut criterii de evaluare comunicate în prealabil**, însă activitatea lor a fost evaluată periodic, în baza unor așteptări considerate rezonabile.

Doar **12%** au declarat că **au avut criterii clare și aplicate corect** la evaluări periodice, provenind probabil din organizațiile sau cabinetele unde există un cadru funcțional de evaluare și dezvoltare profesională.

Iar **4%** spun că au existat criterii prezentate la început, dar **folosite incoerent sau deloc** ulterior, iar 4% au oferit un răspuns diferit de cele sugerate, ceea ce poate indica nuanțe sau experiențe atipice.

Rezultatele evidențiază o **lipsă sistemică de transparență și coerență în evaluarea profesională a tinerilor avocați**. Aproape jumătate dintre respondenți nu au avut parte de criterii de evaluare și evaluări periodice, iar o treime au fost evaluați fără criterii prestabilite, pe baza unor așteptări nedefinite. Doar 12% dintre respondenți au beneficiat de criterii clare, comunicate în prealabil și aplicate consecvent în evaluările periodice. Această lipsă de predictibilitate poate afecta semnificativ motivația și dezvoltarea profesională a avocaților aflați la început de drum.

În schimb [așteptarea îndrumătorului cu privire la modul de îndeplinire a sarcinilor profesionale](#), de către jumătate din respondenți a fost raportată ca fiind aceea de a le îndeplini autonom, în timp ce pentru cealaltă jumătate a fost raportată ca fiind aceea de a le îndeplini sub coordonare. Din această din urmă categorie, doar 23% au declarat că indicațiile îndrumătorilor au fost concrete și detaliate.

Raportând la rezultatele anterioare potrivit cărora doar 31% din stagieri dispuneau de evaluări periodice în baza unor criterii clar stabilite și comunicate în prealabil cu cele din prezenta secțiune în cadrul căreia observăm că exista așteptarea ca tinerii avocați să lucreze în mod autonom și sub coordonare, observăm că se conturează un mediu profesional în care **libertatea de acțiune este ridicată**, dar **cadrul formal (contractual și evaluativ) rămâne adesea vag sau unilateral stabilit**.

6. Impresii generale. Satisfacții și nemulțumiri

Chestionarul a cuprins și o serie de întrebări generale menite să contureze impresia stagiariilor cu privire la relația cu avocatul îndrumător, dar și la stagiul profesional per ansamblu.

Astfel, întrebați fiind de [modul de îndeplinire al obligațiilor principale de către îndrumător](#), atât cele asumate contractual, cât și prin angajamente verbale, **78%** din respondenți au declarat că obligațiile au fost respectate **în mare măsură sau integral**, în timp ce procentul celor care spun că obligațiile **nu au fost respectate deloc** este relativ redus.

Totuși, **21%** dintre respondenți indică o **respectare în mică măsură sau inexistentă a obligațiilor**. Procentul nu este neglijabil întrucât poate indica utilizarea, în practică, a unor contracte cu clauze dezechilibrate sau neclare, lipsa unor mecanisme eficiente de sesizare și corectare a nerespectării ori chiar o anumită toleranță instituțională față de practici neconforme.

Dacă ne amintim faptul că criteriile de evaluare sunt adesea neclare, iar negocierea contractului lipsește, putem înțelege mai bine de ce o parte semnificativă a avocaților simt că obligațiile avocatului îndrumător/societății de avocatură nu sunt pe deplin respectate, lipsa de transparență și de negociere generând practic și o lipsă de asumare.

Întrebați fiind de [implicarea organelor profesiei în stagiul profesional](#), cei mai mulți dintre respondenți (**47%**) arată că **nu au apelat la suportul și/sau puterea de control a Baroului**, pentru că nu a apărut această nevoie în cazul lor.

Există respondenți care nu s-au adresat Baroului pentru că **nu cunoșteau că acesta i-ar putea sprijini și nici în ce mod**, numărul acestora fiind semnificativ (**21%**).

Doar **11%** au arătat că **au apelat la suportul și/sau puterea de control a Baroului** și au considerat demersul a fi **satisfăcător**. Din observațiile respondenților regăsite în secțiunea „alt răspuns” reiese o lipsă de încredere în ceea ce privește utilitatea demersurilor în fața Baroului.

În ceea ce privește [experiența stagiului profesional per ansamblu](#), majoritatea tinerilor avocați s-au declarat mulțumiți de munca propriu – zisă, dar și de relațiile interumane, peste jumătate declarând că au avut o colaborare plăcută cu echipa sau cu avocatul îndrumător.

Totuși, **remunerația este percepută ca fiind nesatisfăcătoare** de aproape jumătate dintre respondenți (**49%**), iar echilibrul muncă-viață personală este serios afectat, **48%** din respondenți declarând că activitatea **le-a afectat viața personală**.

Avocații îndrumători sunt percepuți ca parte importantă a procesului de formare, dar există multe [așteptări neîmplinite](#) ale tinerilor avocați. **Doar 27%** au spus că **nu au nemulțumiri**, ceea ce înseamnă că pentru **3 din 4 respondenți există zone de îmbunătățire în relația cu avocatul îndrumător**.

Mai precis, un procent de **43%** din respondenți a declarat că și-ar fi dorit **mai mult sprijin în activitatea juridică** propriu-zisă. **Programul de lucru mai flexibil** a fost, de asemenea, o așteptare neîmplinită pentru **37%** din respondenți. Un procent la fel de semnificativ de **30%** din respondenți a declarat că și-ar fi dorit **mai multă îndrumare pe aspectele administrative** specifice profesiei.

O categorie semnificativă a declarat că ar fi avut nevoie de mai multă încredere din partea îndrumătorului, dar și o implicare efectivă în activitățile profesionale. În concret, **26%** și-ar fi dorit mai multă încredere și autonomie, **21%** și-ar fi dorit **să participe la discuții cu clienții**, iar 16% ar fi vrut mai multă expunere practică în instanță.

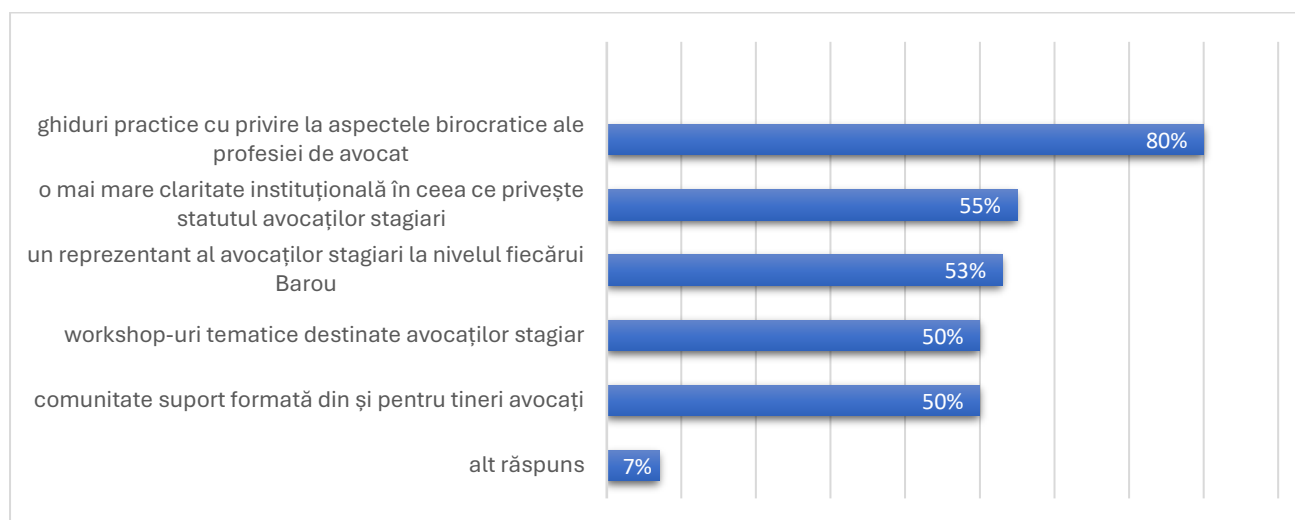
În ceea ce privește eventualele [soluții concrete pentru îmbunătățirea experienței stagiului profesional](#), **80%** dintre respondenți au declarat că ar fi avut nevoie de **ghiduri practice privind aspectele birocratice ale profesiei**.

Putem altfel considera că aspectele birocratice sunt principala sursă de confuzie și frustrare pentru cei la început de drum.

Cererea de **claritate instituțională și reprezentare formală** (55% și 53%) indică faptul că tinerii avocați nu se simt suficient de **integrați sau ascultați** în cadrul barourilor și al structurilor profesionale.

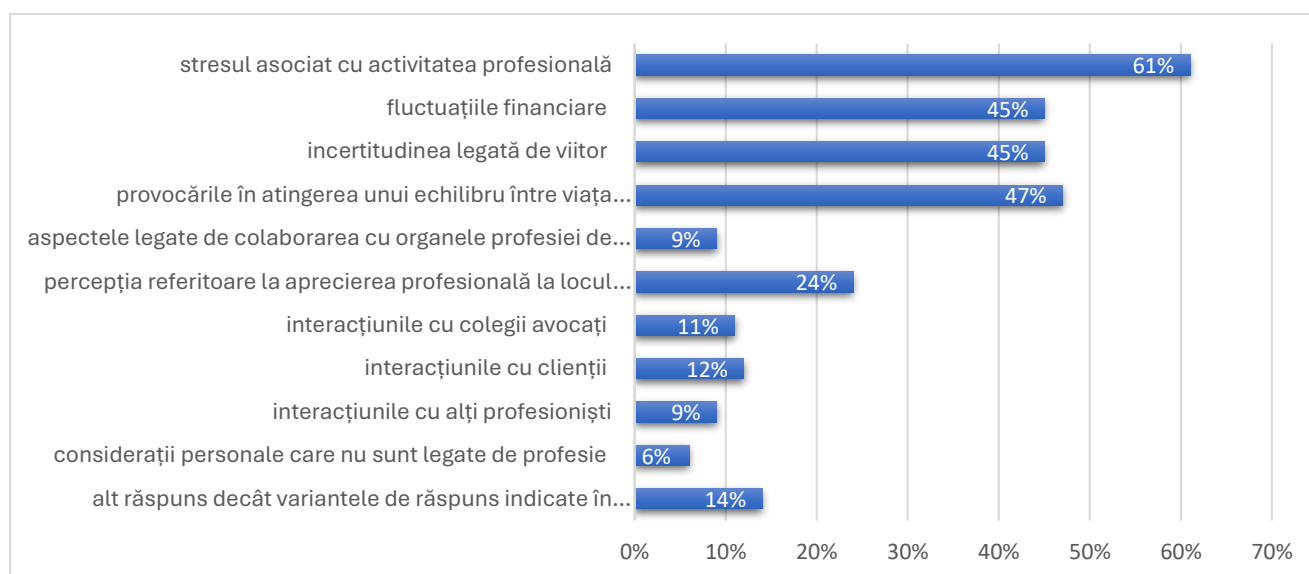
Workshopurile și grupurile de suport sunt cerute de jumătate dintre respondenți – semn că există **un sentiment de izolare profesională** și nevoia de **învățare colaborativă**.

Graficul care prezintă poziția tinerilor avocați față de soluțiile propuse prin chestionar este inserat mai jos.

7. Perspective de viitor. Motivele din spatele deciziei de a renunța la profesia de avocat

Întrebați fiind de **aspectele care au avut un impact negativ activității profesionale**, respondenții au declarat, într-un procent semnificativ, că cele mai de impact au fost **stresul asociat profesiei (61%)**, provocările în atingerea unui **echilibru între viața personală și cea profesională (47%)**, **incertitudinea legată de viitor (45%)** și **fluctuațiile financiare (45%)**. În unele cazuri, aceste aspecte **au determinat respondenții să părăsească profesia ori să aibă în vedere o eventuală schimbare a direcției profesionale**. Graficul care prezintă aspectele reclamate de avocați ca având un impact negativ asupra activității lor este inserat mai jos.

În concret, **88%** dintre respondenți **nu au luat decizia de a renunța** la avocatură. Totuși, **12%** au ales **să își schimbe direcția profesională**, majoritatea rămânând în domeniul juridic. Aceasta sugerează că nemulțumirile vizează în principal profesia de avocat, nu domeniul juridic în ansamblu.

Comparând răspunsurile stagiatorilor și ale avocaților definitivi, observăm o **dublare a procentului celor care au renunțat la profesie** după perioada de stagiatură (**de la 4% la 8%**). Deși procentul general rămâne sub 10%, creșterea este semnificativă.

În privința celor care au rămas în profesie, **percepția despre viitorul în avocatură**, observăm că **doar 42%** susțin că **le place profesia și își doresc să continue**. Există un număr mare de răspunsuri din care rezultă că **se simt copleșiți** în interiorul profesiei (**17%**) și că sunt **indeciși** în privința alegerii de a continua în avocatură, cu toate că le place să fie avocați (**21%**).

Și în acest caz, realizând o comparație între răspunsurile oferite de cei care profesează la momentul completării chestionarului ca stagiari și cei care profesează ca definitivi, observăm că a crescut numărul avocaților care, deși le place profesia, sunt indeciși în privința rămânerii în profesie în viitor (de la 21% la 25%). De asemenea, a **crescut semnificativ** procentul avocaților care se consideră **copleșiți** (**de la 15% la 21%**).

Sesizăm totuși că **a scăzut semnificativ** procentul avocaților care afirmă că **le displace profesia** (de la 17% la 7%). Aceste rezultate pot fi coroborate cu tipul sarcinilor alocate în prezent stagiatorilor care au devenit mai provocatoare, dar copleșitoare.

Sentimentul de copleșeală exprimat de respondenți pare să fie rezultatul unui cumul de factori: suprasolicitare, lipsa predictibilității activităților profesionale și absența unui sprijin instituțional clar în momentele-cheie ale parcursului profesional. Se justifică astfel cu proxima ocazie adoptarea unor măsuri, precum **(a)** stabilirea unor limite rezonabile și general aplicabile de muncă pentru avocații stagiari, **(b)** clarificarea și comunicarea așteptărilor profesionale de la avocații stagiari – o mai mare transparență în relația profesională, cât și **(c)** asigurarea unui calendar predictibil pentru pregătirea profesională inițială.

Este esențial ca organele profesiei să trateze sentimentul de copleșeală ca un semnal de alarmă, nu ca o problemă individuală, ci ca una sistemică, ce poate afecta sustenabilitatea profesiei.

REFORME PROPUSE

Profesia de avocat este una atractivă pentru studenți, atât din perspectiva valorilor pe care le insuflă, protejează și promovează, dar și din perspectiva statutului social și al potențialelor venituri.

Totuși, atractivitatea domeniului juridic — și a avocaturii în special — este tot mai mult condiționată de capacitatea profesiei de a răspunde nevoilor și așteptărilor noilor generații.

Organele profesiei de avocat au tot interesul să atragă absolvenți bine pregătiți, viitori profesioniști care să contribuie la inovare, etică și autonomia profesiei. Concurența cu alte domenii (precum IT-ul) și diversificarea opțiunilor de carieră, însă, accentuează presiunea de a reforma inclusiv regimul avocatului stagiar.

Noile generații nu mai acceptă un regim de muncă excesiv și caută un echilibru între viața personală și profesie, **esențial pentru performanță și sustenabilitate.**

Lipsa mecanismelor de protecție ale avocatului stagiar și lipsa recunoașterii legislative a dependenței sale de avocatul coordonator afectează parcursul profesional al acestora, imaginea profesiei în general, dar mai ales viitorul profesiei.

Prezentul raport **nu este doar o colecție de observații**, ci un **suport al viitoarei reforme**. El identifică probleme recurente semnalate de mai multe generații de avocați stagiași și propune soluții concrete.

UNBR și barourile sunt invitate să inițieze următoarele demersuri, detaliate în secțiunea următoare, cu termene și responsabilități clare:

- ✓ **revizuirea cu prioritate a statutului avocatului stagiar**, pentru stabilirea unui standard obligatoriu minimal de drepturi
- ✓ **adoptarea unei metodologii** pentru definirea și lămurirea atât a rolului și sarcinilor avocatului îndrumător, cât și cele ale avocatului stagiar
- ✓ **implementarea unui sistem de control activ** privind respectarea acestor standarde de către avocații îndrumători
- ✓ **reorganizarea calendarului INPPA**, pentru a preveni suprapunerea între activitățile profesionale și pregătirea teoretică, dar și respecta nevoie de repaus
- ✓ **asigurarea reprezentării avocaților stagiași** în structurile de decizie ale profesiei

O mărturie a recunoașterii gravității problemelor cu care se confruntă avocații stagiași constă în faptul că din totalul de 210 respondenți, **84 au propus sugestii de reformă**, iar **80 au solicitat să fie informați despre rezultatele studiului și eventualele măsuri adoptate.**

Zone de reformă a experienței stagiaturii

Propunerile de mai jos vizează măsuri concrete care pot fi aplicate de organele profesiei, de avocații îndrumători și de avocații stagiași înșiși. Scopul este clar: reducerea incertitudinii, stresului și muncii excesive, precum și îmbunătățirea relației avocatului stagiar cu îndrumătorul și profesia, în general.

Aceste reforme sunt concepute pentru a transforma stagiatura într-o etapă formativă reală, nu într-un obstacol. Prin aplicarea lor, profesia va deveni mai atractivă pentru noile generații și mai sustenabilă pe termen lung.

1. Suplimentarea standardului minimal de drepturi ale avocatului stagiar

Relația de subordonare între avocatul stagiar și avocatul coordonator este una care derivă din obligativitatea legală a stagiului profesional. Astfel, este clară diferențierea între avocatul stagiar și avocatul definitiv din perspectiva

posibilităților de a alege între diferite forme de exercitare a profesiei, avocatul stagiar putând fi doar colaborator/salarizat în interiorul profesiei și sub coordonarea unui avocat cu experiență.

Cu toate acestea, cu mici excepții, conținutul cadru al contractului de colaborare/salarizare în interiorul profesiei este identic pentru avocații definitivi și pentru avocații stagieri, deși **statutul acestora este diferit**.

Comparând situația avocatului stagiar cu cea a unui salariat fără experiență observăm că prin Codul muncii sunt stabilite o serie de obligații ale angajatorului de la care nu poate deroga, scopul fiind acela de protejare a salariatului.

Prin urmare, **modificarea conținutului cadru al contractului de colaborare prevăzut în Statutul profesiei de avocat prin introducerea unor minime obligatorii⁹:**

- ✓ zile de concediu de odihnă;
- ✓ zile de concediu de studii pentru pregătirea examenului de absolvire a I.N.P.P.A.;
- ✓ număr de zile maxim de muncă pe săptămână;
- ✓ număr de ore maxim de muncă pe zi;
- ✓ remunerare obligatorie pentru situația depășirii orele prestate suplimentar / zilele nelucrătoare;

Demersul este necesar pentru a asigura o minimă egalitate între condițiile de muncă ale avocaților stagieri, pentru a proteja sănătatea mintală a avocatului stagiar, dar și pentru a crește randamentul la birou.

2. Controlul îndeplinirii obligațiilor de către avocatul coordonator

Comparativ cu un salariat necalificat, în repetate cazuri, avocații stagieri muncesc mai mult (majoritatea 9-12 ore/zi), beneficiază de mai puține zile de concediu de odihnă. Cu toate acestea și în condițiile în care profesia de avocat este una dintre cele mai stresante, onorariul avocatului stagiar poate fi chiar mai mic decât salariul minim pe economie sau chiar inexistent.

Astfel deși există deja unele drepturi minime deja stabilite în statutul profesiei de avocat (cum ar fi onorariul minim brut) acesta nu este respectat tot timpul în practică, iar avocații stagieri se simt neputincioși.

În acest sens, deoarece relația avocat stagiar-avocat coordonator nu este doar în interesul celor două părți, ci și al profesiei în general, responsabilitatea este și a organelor profesiei de avocat. **Implementarea standardului minimal prevăzut la pct. 1 trebuie verificat și controlat de către barourile din oficiu sau la sesizare chiar și anonimă.**

În acest mod ar putea crește încrederea avocaților stagieri în organele profesionale și ar fi încurajată o atitudine proactivă din partea acestora.

3. Organizarea mai eficientă și predictibilă a pregătirii profesionale inițiale în cadrul I.N.P.P.A.

Pregătirea profesională inițială în cadrul I.N.P.P.A. este esențială pentru avocatul stagiar. Aproape jumătate din respondenți au precizat însă că nu reușesc să se descurce în paralel atât cu munca de la birou, cât și cu participarea la cursurile I.N.P.P.A.

Acest lucru este cauzat de faptul că nu există de fiecare dată un calendar exact al cursurilor I.N.P.P.A., ci acestea se intercalează cu munca profesională, fără o diferențiere clară.

Se impune o **reformare a calendarului cursurilor** astfel încât acestea să fie ferm separate de munca de la birou. Propunem organizarea cursurilor astfel încât **perioada I.N.P.P.A. să fie grupată la final de semestru / trimestru**

⁹ Cu titlu de exemplu, art. 296 din Statutul profesiei de avocat deja prevede ca onorariul minim brut nu poate fi mai mic decât venitul minim garantat pe economia națională.

și în zile consecutive, iar avocatul stagiar să fie exceptat de la îndeplinirea obligațiilor profesionale în raport cu forma de exercitare în acea perioadă.

În acest mod ar putea crește gradul de predictibilitate și ar interveni o separație clară între sarcinile profesionale și pregătirea profesională inițială, iar avocatul stagiar nu va fi presat să finalizeze activitățile profesionale de la birou, atenția sa fiind scindată.

În același timp se resimte o nevoie acută din partea avocaților stagiari de a le fi explicată modalitatea de funcționare a profesiei, respectiv **întocmirea unor ghiduri practice privind activitatea de avocat și workshop-uri tematice cu privire la aspectele esențiale organizării activității.**

Astfel un număr semnificativ de avocați stagiari la intrarea în profesie nu cunosc regimul fiscal aplicabil, drepturile sociale de care beneficiază în general și în special de cele asigurate de către Casa de Asigurări a Avocaților.

4. Creșterea transparenței așteptărilor avocatului coordonator

Avocații stagiari în proporție ridicată afirmă că au așteptarea ca avocatul coordonator să le fie alături în evoluția profesională pentru ca, mai târziu, să devină un membru valoros al echipei lor sau chiar un partener.

Cu toate acestea relația este una cu sincope deoarece multe aspecte nu sunt stabilite la începutul colaborării, unele nefiind nici măcar stipulate în contractul de colaborare. Un aspect esențial este faptul că în 8 din 10 cazuri nu sunt comunicate criteriile de evaluare la momentul încheierii contractului de colaborare.

Astfel relația este una incompletă, iar acest aspect adaugă stresului deja experimentat de avocatul stagiar cu privire la sarcinile profesionale.

Atât comunicarea transparentă a așteptărilor avocatului coordonator la momentul semnării contractului de colaborare, cât și **adoptarea unei metodologii pentru redefinirea și clarificarea rolului îndrumătorului, respectiv al stagiului** vor duce la întărirea relației profesionale și la diminuarea stresului profesional.

5. Creșterea vizibilității avocaților stagiari în organele profesiei de avocat

Există respondenți care arată că, deși conștientizau că există probleme, nu s-au adresat Baroului pentru că nu cunoșteau că acesta i-ar putea sprijini și nici în ce mod, numărul acestora fiind semnificativ.

De asemenea, trebuie amintit că organele profesiei de avocat sunt formate din avocați cu vechime. Această limită de experiență profesională determină o separare generațională între factorii de decizie și avocații stagiari. În acest sens, din punctul nostru de vedere, **se impune recunoașterea unei forme de reprezentare instituțională a avocaților stagiari în organele profesiei**, astfel:

- ! crearea unui **comitet național al avocaților stagiari** care să poată sesiza organele profesiei de avocat la nevoie pentru a efectua demersurile legale în caz de abuzuri și care să emită puncte de vedere consultative cu privire la aspecte care vizează statutul avocaților stagiari¹⁰;
- ! reglementarea unui **reprezentant al avocaților stagiari în cadrul consiliului barourilor**¹¹;
- ! invitarea avocaților stagiari să ia parte în calitate de observatori la ședințele consiliului baroului / congresul avocaților etc.

Apropierea avocaților stagiari (sau cel puțin oferirea posibilității de apropiere – „deschiderea ușii”) de conducerea profesiei poate crea o punte și o continuitate naturală în organizarea profesiei.

¹⁰https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Newsletter/CCBEINFO101/EN_Newsletter_101.pdf - Special Focus: New CCBE “Young lawyers Committee”

¹¹ Similar cu situația reprezentanților studenților în consiliile facultăților.

6. Creșterea responsabilizării stagiarelor

Relația tripartită avocat stagiar – avocat coordonator – organele profesiei de avocat implică obligații și responsabilități de fiecare parte. Dintre cei trei participanți avocatul stagiar este cel mai vulnerabil și lipsit de experiență. El este însă punctul central și primul interesat ca experiența stagiaturii să fie una benefică.

Din răspunsurile oferite a reieșit faptul că avocații stagiați nu cunosc aspecte legate de propriul statut (ex: faptul că nu este aplicabil Codul muncii), nu negociază contractul de colaborare încheiat cu avocatul îndrumător (ex: lipsa stabilirii concediului de odihnă), în mod voluntar nu doresc să beneficieze zile de repaus, iar ulterior apreciază că stagiatura este o perioadă stresantă fără a conștientiza propriul rol în determinarea acestei situații.

Totodată în măsura în care întâmpină probleme în stagiatură nu cunosc sau sunt ezitanți în a solicita ajutorul Baroului.

În acest sens este importantă și o pregătire proprie a avocatului stagiar. Acesta are față de sine datoria de a-și clarifica statutul și a determina condițiile de colaborare.

O atitudine proactivă ar avea ca potențial beneficiu evitarea surprizelor neplăcute (ex: onorariul negociat este brut, iar nu net; cuantumul contribuțiilor obligatorii; lipsa reglementării concediului pentru pregătirea examenului de definitivat etc.), maturizarea profesională și personală și ancorarea în realitate.

Mulțumiri

În primul rând dorim să mulțumim respondenților pentru timpul dedicat în completarea acestui chestionar. Numărul lor mare, dar și observațiile pertinente au făcut ca rezultatele să fie, credem noi, unele actuale și relevante. De asemenea, mulțumiri se cuvin și tuturor celor care au distribuit chestionarul, într-o manieră sau alta, aspect care a dus ca acesta să fie cunoscut publicului interesat. În ultimul rând apreciem ajutorul și efortul comunității „Lideri pentru Justiție” locul unde a luat naștere acest proiect, pentru care suntem recunoscători.

Anexă – Chestionar: Cum ți-a fost/îți este în stagiatură?

1. Factorii care m-au determinat să aleg profesia de avocat au fost următorii:

Bifează toate variantele aplicabile.

- afinitate față de profesie (motivații intrinseci: dorința de a face dreptate, de a apăra persoane vulnerabile etc.)
- potențialele câștiguri financiare
- prestața profesiei
- povestirile/prezentările unor avocați sau societăți de avocatură (modele profesionale) posibilitatea de a avea un program flexibil
- sugestia familiei/apropiaților
- Altele:

2. Intenția pentru a deveni avocat a fost:

Marchează un singur oval.

- principală, nu am mai susținut examene de admitere în alte profesii juridice
- principală, dar am mai susținut examene de admitere și în alte profesii juridice
- subsidiară, am încercat mai întâi alte profesii juridice
- Altele:

3. Pe durata studiilor de licență:

Marchează un singur oval.

- am efectuat stagii de practică în avocatură, dar și în alte profesii juridice sau instituții
- am efectuat stagii de practică doar în avocatură
- nu am efectuat stagii de practică în avocatură, dar am efectuat în alte profesii sau instituții
- nu am efectuat deloc stagii de practică

4. Pentru mine, procesul* de căutare a unui avocat îndrumător/unei societăți colaboratoare a durat:

*Dacă au fost mai multe procese de căutare relevantă este media.

Marchează un singur oval.

- sub o lună
- între 1 lună și 3 luni
- peste 3 luni

5. Pentru mine, procesul de căutare a unui avocat îndrumător/unei societăți colaboratoare a fost ușor datorită:

Marchează un singur oval.

- stagiilor/eventimentelor cu ocazia cărora intrasem în contact cu avocați/societăți de avocatură
- faptului că am identificat în scurt timp anunțuri de la unul sau mai mulți avocați/ multe societăți de avocatură doritori/doritoare să colaboreze cu stagiați
- nu a fost un proces ușor
- Altele:

6. Pentru mine, procesul de căutare a unui avocat îndrumător/societăți colaboratoare a fost provocator din cauză că:

Marchează un singur oval.

- nu găseam avocați/societăți doritori/doritoare să colaboreze cu stagiați
- nu îndeplineam așteptările pe care avocații/societățile de avocatură le aveau de la eventual colaborator

- nu găseam avocați/societăți cu care să rezonéz din perspectiva valorilor
- a fost un proces ușor
- Altele:

7. Am intrat în contact cu avocații/societățile cu care am colaborat pe durata stagiului folosind următoarea modalitate:

Bifează toate variantele aplicabile.

- mi-a fost oferită posibilitatea de a colabora în urma stagiului de practică/școlii de vară/activității extra curriculare la care am participat
- am căutat/am publicat anunțuri pe diverse platforme online locuri disponibile/intenția de colaborare, iar, după unul/mai multe interviuri, am ales avocatul/societatea în cauză
- am solicitat sprijinul organelor profesiei
- am abordat avocatul/societatea în cauză în mod direct
- prieteni și/sau cunoștințe și/sau profesori din facultate care mi-au recomandat avocatul/societatea în cauză
- Altele:

8. Cele mai importante criterii de selecție a avocatului/avocaților îndrumător(i) sau a societății/societăților de avocatură colaboratoare au fost următoarele:

Bifează toate variantele aplicabile.

- onorariul oferit
- portofoliul de clienți și amploarea proiectelor gestionate
- posibilitatea de a mă specializa într-un domeniu de interes
- un program de lucru flexibil
- posibilitatea de a lucra de la distanță
- numărul mic al membrilor de echipă
- numărul mare al membrilor de echipă
- prestigiul avocatului sau al societății de avocatură pe piață
- nu am avut criterii de selecție prestabilite
- nu am avut libertatea de a stabili criterii de selecție
- Altele:

9. Așteptările mele față de mentor și/sau echipă au fost/sunt în principal următoarele:

Bifează toate variantele aplicabile.

- să îmi sprijine tranziția către o carieră liberală și independentă, astfel încât, după stagiatură, să fiu capabil să mă descurc pe cont propriu
- să îmi fie alături în evoluția mea profesională pentru ca, mai târziu, să devin un membru valoros al echipei lor sau chiar un partener
- să îmi ofere oportunitatea de a mă specializa într-un domeniu anume de activitate
- să îmi ofere libertatea de mă ocupa singur de cazuri
- să îmi explice clar task-urile pe care le am de făcut
- să îmi ofere dreptul de a avea clientelă proprie
- să îmi ofere posibilitatea de a ține direct legătură / corespondența cu clientul
- Altele:

10. La momentul semnării primului contract de colaborare nu știam sau nu am fost informat cu privire la următoarele aspecte:

Bifează toate variantele aplicabile.

- onorariul propus era onorariul brut, din care trebuie să achit taxe și contribuții
- trebuie să mă înregistrez fiscal, să îmi organizez singur(ă) contabilitatea și să achit taxele și contribuțiile
- nu sunt asigurat în sistemul de asigurări sociale de stat (indemnizație pentru concediu medical, indemnizație pentru risc maternal, indemnizație pentru pensie etc.) decât dacă mă asigur voluntar contracost
- nu mi se aplică Codul muncii și implicit nu am dreptul la zile libere, concediu de studii, preaviz, un program de lucru fix etc., dacă nu s-a prevăzut în contract
- îmi erau cunoscute toate aspectele mai sus prezentate
- Altele:

11. Conținutul contractului de colaborare încheiat cu avocatul/societatea de avocatură:

Marchează un singur oval.

- nu a fost negociat pentru că îmi conveneau condițiile propuse
- nu a fost negociat pentru că nu știam că este negociabil
- nu a fost negociat pentru că avocatul/societatea de avocatură (știam/credeam că) nu acceptă (similar contractelor de adeziune)
- nu a fost negociat pentru că îl vedeam/mi-a fost prezentat doar ca pe o formalitate care trebuie îndeplinită
- a fost negociat, dar fără rezultat
- a fost negociat și încheiat conform propunerilor mele, admise doar în parte
- a fost negociat și încheiat conform propunerilor mele, admise în tot
- Altele:

12. Anterior semnării primului contract de colaborare am negociat și agreat cu avocatul îndrumător/societatea colaboratoare aspecte:

Bifează toate variantele aplicabile.

- durata perioadei de repaus și procedura de obținere
- durata perioadei de studiu pentru examenul de obținere a titlului de avocat definitiv
- cuantumul onorariului și modalitatea de plată a acestuia
- dreptul la clientelă personală și/sau la asistență juridică din oficiu
- programul de lucru/numărul de ore zilnice de activitate profesională
- termen de preaviz în cazul încetării colaborării
- niciuna din cele de mai sus
- Altele:

13. Tipul contractului/contractelor încheiate pe perioada stagiului a fost:

Marchează un singur oval.

- de colaborare
- de salarizare
- ambele

14. Taskurile și/sau proiectele din perioada stagiaturii sunt/au fost:

Marchează un singur oval.

- mai degrabă administrative, decât avocațiale
- în mare parte/ în totalitate specifice profesiei (avocațiale), provocatoare și interesante
- în mare parte/ în totalitate specifice profesiei (avocațiale), dar nu prea provocatoare sau interesante
- în mare parte/ în totalitate specifice profesiei (avocațiale), dar care m-au copleșit
- Altele:

15. În ceea ce privește angajamentele față de avocat/societate, cât și obligația participării la cursurile INPPA

și nevoia unor perioade de repaus, pot spune că:

Marchează un singur oval.

- mă simțeam/simt depășit(ă) și era/este dificil să găsesc un echilibru între activitatea profesională – nevoia de repaus (odihnă/studiu) – cursurile INPPA
- le-am gestionat/le gestionez bine, îndrumătorul/societatea au avut/au în vedere calitatea mea de stagiar și mi-au oferit/ îmi oferă timpul necesar pentru pregătirea profesională/studiu și au avut/au în vedere aceste limitări la momentul alocării taskurilor
- Altele:

16. În medie programul meu de lucru ca avocat stagiar a fost/este următorul:

Marchează un singur oval.

- fix, de 8 ore/zi, de luni până vineri
- fix, de 9 - 12 ore/zi, de luni până vineri fluctuant, în funcție de proiectele alocate
- Altele:

17. Pe durata stagiului a fost/va fi nevoie:

Bifează toate variantele aplicabile.

- să lucrez în weekenduri, urmând să primesc un onorariu/beneficiu suplimentar, în schimb
- să lucrez în weekenduri, fără onorariu/beneficiu suplimentar la schimb
- să lucrez cu ocazia sărbătorilor legale, urmând să primești un onorariu/beneficiu suplimentar, în schimb
- să lucrez cu ocazia sărbătorilor legale, fără onorariu/beneficiu suplimentar la schimb
- nu știu la momentul completării chestionarului
- niciuna din variantele de mai sus
- Altele:

18. Prin contract, am stabilit ca, pe durata stagiului, să beneficiaz de următorul număr de zile de odihnă*:

*Sunt exceptate de la calcul zilele pentru studiu, participare la INPPA, acordate din motive medicale ori care au o altă justificare.

Marchează un singur oval.

- sub 21 de zile de repaus anual fix 21 de zile de repaus anual
- între 21 și 30 de zile de repaus anual peste 30 de zile de repaus anual
- nu am stabilit prin contract numărul zilelor de repaus
- Altele:

19. În primul an de stagiu am beneficiat efectiv de următorul număr de zile de odihnă*:

*Sunt exceptate de la calcul zilele pentru studiu, participare la INPPA, acordate din motive medicale ori care au o altă justificare.

Marchează un singur oval.

- sub 21 de zile de repaus anual
- 21 de zile de repaus anual
- peste 21 de zile de repaus anual
- nu pot răspunde, pentru că nu am încheiat primul an de stagiu profesional
- alt răspuns

20. Motivul/Motivele pentru care nu am beneficiat de toate zilele de repaus agreeate prin contract a/au fost următorul/următoarele:

Bifează toate variantele aplicabile.

- nu mi-am dorit/nu am simțit nevoia să îmi iau toate zilele de repaus

- am crezut că voi fi judecat, dacă voi cere toate zilele de repaus
- deși le-am cerut, nu a fost acceptat, din diverse motive (perioada inoportună, multitudinea proiectelor etc.)
- deși le-am cerut, nu a fost acceptat, fără motiv
- am beneficiat de toate zilele de repaus
- Altele:

21. Media venitului brut lunar pe durata stagiului profesional, cu bonusuri și/sau oficii incluse, este/a fost de:
Marchează un singur oval.

- 0 – 2.000 lei
- 2.001 lei – 4.000 lei
- 4.001 lei – 6.000 lei
- 6.001 lei - 7.500 lei
- peste 7.501 lei
- prefer să nu răspund

22. Plata onorariului agreeat cu avocatul/societatea de avocatură se realizează/s-a realizat:
Marchează un singur oval.

- Lunar
- fără o periodicitate anume, condiționat de plata onorariului de către client
- Altele:

23. Pentru pregătirea necesară examenului de absolvire a cursurilor INPPA:
Marchează un singur oval.

- am beneficiat/voi beneficia de o perioadă de repaus pentru studiu cuprinsă între 1 – 2 luni
- am beneficiat/voi beneficia de o perioadă de repaus pentru studiu de sub 1 lună
- nu am/voi beneficia de perioadă de repaus
- am beneficiat/voi beneficia, însă durata a fost/va fi determinată cu puțin înainte
- Altele:

24. Criteriile de evaluare a calității lucrărilor mele și a evoluției mele profesionale:
Marchează un singur oval.

- au fost prezentate încă de la începutul colaborării și au fost utilizate în mod conform cu ocazia evaluărilor periodice
- au fost prezentate încă de la începutul colaborării, dar au fost utilizate în mod neconform ori, deși existau, nu au fost puse în practică prin evaluări periodice
- nu au existat criterii de evaluare comunicate în prealabil, dar evaluarea activității mele avea loc în mod periodic și conform unor așteptări rezonabile
- nu au existat criterii stabilite în acest scop și nu a existat o evaluare periodică a prestației mele
- Altele:

25. Așteptarea avocatului/societății de avocatură cu privire la modul de realizare al taskurilor alocate a fost aceea de (mai multe variante de răspuns):
Bifează toate variantele aplicabile.

- a le îndeplini în principal autonom
- a le îndeplini sub coordonarea sa/avocatului responsabil
- a le îndeplini conform indicațiilor exacte și concrete
- Altele:

26. Obligațiile principale asumate de avocat/societatea de avocatură verbal și/sau prin contractul de colaborare ori care au fost stabilite în sarcina sa conform legii:

Marchează un singur oval.

- au fost respectate întru totul
- au fost respectate în mare măsură
- au fost respectate în mică măsură
- nu au fost respectate
- Altele:

27. Cu privire la stagiul meu profesional de până acum/încheiat în prezent pot spune că:

Bifează toate variantele aplicabile.

- mi-a plăcut/îmi plac avocatul/echipa cu care colaborez/am colaborat
- mi-a plăcut activitatea avocațială propriu - zisă și proiectele la care am lucrat
- onorariul oferit era/este satisfăcător prin raportare la munca depusă
- activitatea profesională nu a afectat/afectează viața personală și alte pasiuni
- nu mi-a plăcut/nu îmi plac avocatul/echipa cu care am colaborat
- nu mi-au plăcut/nu îmi plac activitatea avocațială propriu - zisă și proiectele la care am lucrat
- onorariul oferit era/este nesatisfăcător prin raportare la munca depusă
- activitatea profesională a afectat/afectează viața personală și alte pasiuni
- Altele:

28. Mi-aș fi dorit/îmi doresc ca avocatul îndrumător:

Bifează toate variantele aplicabile.

- să îmi ofere mai mult sprijin în ceea ce privește aspectele administrative ale profesiei
- să îmi ofere mai mult sprijin în ceea ce privește activitatea propriu - zisă
- să mă susțină mai mult și să aibă mai multă încredere în capacitățile mele
- să îmi permită să merg mai mult la instanță
- să îmi permită să particip la discuții cu clienții
- să îmi ofere un program mai flexibil
- niciunul din răspunsurile de mai sus întrucât așteptările mele au fost atinse
- Altele:

29. Mi-ar fi fost de ajutor/ar fi de ajutor ca, în prezent, să existe:

Bifează toate variantele aplicabile.

- ghiduri practice cu privire la aspectele birocratice ale profesiei de avocat
- workshop-uri tematice destinate avocaților stagiar
- o mai mare claritate instituțională în ceea ce privește statutul avocaților stagiar
- comunitate suport formată din și pentru tineri avocați
- un reprezentant al avocaților stagiar la nivelul fiecărui Barou
- implicarea efectivă a barourilor în stagiul profesional a avocaților
- Altele:

30. În ceea ce privește implicarea organelor profesiei în stagiul meu profesional menționez că:

Marchează un singur oval.

- am apelat la suportul și/sau puterea de control a Baroului și le-am găsit a fi satisfăcătoare
- nu am apelat la suportul și/sau puterea de control a Baroului, deși am avut nevoie
- nu am apelat la suportul și/sau puterea de control a Baroului, pentru că nu știam că există
- nu am apelat la suportul și/sau puterea de control a Baroului, pentru că nu a fost nevoie

- Altele:

31. Aspectele care au un impact negativ asupra activității mele profesionale/pentru care am ales să părăsesc această profesie sunt:

Bifează toate variantele aplicabile.

- stresul asociat cu activitatea profesională
- fluctuațiile financiare
- incertitudinea legată de viitor
- provocările în atingerea unui echilibru între viața personală și cea profesională
- aspectele legate de colaborarea cu organele profesiei de avocat
- percepția referitoare la aprecierea profesională la locul de muncă
- interacțiunile cu colegii avocați
- interacțiunile cu clienții
- interacțiunile cu alți profesioniști
- considerații personale care nu sunt legate de profesie
- Altele:

32. Am hotărât să renunț la avocatură:

Marchează un singur oval.

- încă din stagiul
- imediat după finalizarea stagiului
- pe perioada definitivatului
- nu mi se aplică

33. Am renunțat la avocatură pentru:

Marchează un singur oval.

- altă profesie/activitate, dar tot în domeniul juridic
- o altă profesie/activitate, ce ține de un alt domeniu, decât cel juridic
- nu mi se aplică

34. Percepția despre viitorul meu în avocatură în acest moment este că:

Marchează un singur oval.

- îmi place și îmi doresc să continui să fiu avocat
- îmi place și îmi doresc să continui să fiu avocat, dar mă simt copleșit/ă
- îmi place, însă nu știu dacă o să rămân avocat în următorii 2 ani
- îmi place, plănuiesc să mă reîntorc în profesie
- îmi displace, dar o să continui să fiu avocat
- îmi displace, plănuiesc să mă reprofilez în altă profesie juridică
- îmi displace, plănuiesc să mă reprofilez în alt domeniu decât cel juridic
- nu mi se aplică

35. Vârsta:

Marchează un singur oval.

- sub 23 de ani
- între 23 și 28 de ani
- între 28 și 35 de ani

36. Gen:

Marchează un singur oval.

- feminin
- masculin
- prefer să nu zic
- altă opțiune

37. În prezent:

Marchează un singur oval.

- sunt avocat stagiar
- sunt avocat definitiv
- nu mai sunt avocat

38. Am profesat/profesez ca avocat de:

Marchează un singur oval.

- mai puțin de un an
- între 1 an și mai puțin de 2 ani
- între 2 ani și mai puțin de 3 ani
- între 3 ani și mai puțin de 5 ani
- între 5 ani și mai puțin de 10 ani
- peste 10 ani

39. Pe durata stagiului/până la acest moment al stagiului, am colaborat cu:

Marchează un singur oval.

- 1 avocat / 1 societate de avocatură
- 2 – 3 avocați/societăți de avocatură
- 4 sau mai mult de 4 avocați/societăți de avocatură
- nu îmi amintesc

40. În calitate de avocat stagiar am profesat/profesez în principal în următoarea regiune a țării:

Marchează un singur oval.

- Nord-Est (Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui)
- Sud-Est (Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea)
- Sud – Muntenia (Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova, Teleorman)
- Sud-Vest Oltenia (Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vâlcea)
- Vest (Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Timiș)
- Nord-Vest (Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare, Sălaj)
- Centru (Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu)
- București – Ilfov (municipiul București și județul Ilfov)

Sugestiile mele pentru a îmbunătăți perioada stagiaturii sunt: _____

Îmi doresc să primesc comunicări cu privire la rezultatele prezentului chestionar și la eventualele demersuri întreprinse în urma acestuia la următoarea adresă de e-mail: _____

Ai opțiunea de a ne lăsa o adresă de e-mail. Adresa este opțională! Aceasta nu va fi utilizată pentru a asocia răspunsurile oferite cu persoana în cauză și nu va fi prezentată terților. Adresa de e-mail va fi folosită doar pentru a comunica în mod direct concluziile demersului nostru. Răspunsurile vor rămâne anonime.